

THE BRITISH ESPERANTIST

(With which is incorporated "The Esperantist.")

The Official Organ of the British Esperanto Association.

VOL^o III^a N-RO 36.

DECEMBER, 1907.

PREZO 3 PENCOJ.

KOSTO DE ABONO, AFRANKITE.

EN GRANDA BRITUJO.

Por unu jaro	3 Ŝilingoj.
Unu numero	3 pencoj.
EKSTERLANDE.	

Por unu jaro	0.80dol., 4.00fr., 3.00m.
Unu numero	0.07dol., 0.40fr., 0.30 m.

Laŭ Internacia Mono 1.50 Sm.; 13 Sd.

Abonoj estas akceptataj de la komencigo de ĉiu monato, kaj poštmarkoj estas akcepteblaj laŭ efektiva valoro. Sin turni al la Sekretario, 13, Arundel-street, London, W.C.

REDAKCIJO.

Manuskriptoj, k.t.p., devas esti sendataj al la Redakta Komitato, 13, Arundel-street, London, W.C.

Pri artikoloj la Komitato rezervas al si la rajton korekti la erarojn de stilo, k.t.p.

Ordinare oni ne povas resendi artikolojn neakceptitajn.

ANONCOJ.

Pri Anoncoj, sin turni al S-ro C. A. G. Browne, 53, Wych-street, London, W.C.

ENHAVO.

	PAGO
La Principoj de nia Fideleco	221
Nova Sistemo de Flugmašinoj. J. F. KHUN	223
El Rakonto, kiu neniam estos finita. N. KABANOV	224
La Japana Lingvo, k.t.p.	226
La Homo kaj le Mușego. R. B.	227
Post-kongresa Vojago. H. BOLINGBROKE MUDIE	228
El Japanujo, W. J. J.; Pri Esperanta Kolonio Chronicle. W. M.	229
Recent Lectures	230
How to Learn Esperanto. G. WILSON BURN	233
Libraro kaj Gazetaro	235
Alilanda Kroniko. W. H. S.	237
B.E.A. New Members, Examinations, &c.	239
F.K.I.; Gis la revido al S-ro E. PRIVAT	240

LA PRINCIPOJ DE NIA FIDELECO.

Ni ne intencas tie ĉi trakuri la tutan fundamenton, sur kiu ni apogas nian racian kredon; ni nur volas iom klarigi unu aspekton ĝian, nuntempe de kelkaj personoj atencatan.

Unu el la plej allogantaj ecoj de Esperanto, kiun oni povas prezenti al la inteligenta demandanto, konsistas en la konstanteco de la lingvo, dank' al la cirkonstanco, ke la Esperantismo konsentas trakti Esperanton, kiel *vivantam lingvon*, ne kiel *nuran projekton*. Estas kredeble, ke la plimulto de la nunaj pripensemaj Esperantistoj komencis sian Esperantistan karieron, ne ankoraŭ aprobante plene almenaŭ kelkajn punktojn en la lingvo, kaj tiu neplena aprobo esprimis sin en kelkaj okazoj per dezirego enkonduki ian reformon. Se ĉiuj tiaj personoj estus metintaj en skribon siajn ideojn pri reformo, se oni povus kolekti tiujn skribajojn kaj kompari ilin—oni trovis, ke plej ofte ili estas tute malsamaj. Kaj se oni estus aŭskultintaj ĉiujn reformulojn, se oni estus esplorintaj iliajn prezentojn kaj voĉdonintaj pri la plej bonaj el ili proponoj—ne sole oni jam disagordus la

Kvankam la lingvo Esperanto jam ricevis grandan mezuron da sukceso, tamen, kompreneble, ankoraŭ ne prosperis al ĝi akiri la tutan logatan mondon. Bonege progresis nia propagando, sed ĝi estas ankoraŭ en sia juneo, ankoraŭ restas multo farota, antaŭ ol niaj pioniroj povos ĉesigi sian klopodadon kaj lasi la lingvon mem zorgi pri si. Ni devas ankoraŭ rekomendi ĝin ĉe ĉiuj klasoj de la socio, ni devas esti ĉiam pretaj respondi demandojn metotajn al ni el ĉia imagebla vidpunkto, ne sole de la kontraŭdirema cinikulo, kiu koncentras nek pri la dezirindeco nek pri la nura ebleco de Lingvo Internacia, nek sole de la senpripensa amaso, kiu senĉese ripetas la eksplodigitajn argumentojn tiel tede konatajn al ni ĉiuj, sed ankaŭ de la intelligentaj kaj instruitaj homoj, kiuj, plene konsentante je la vasta principio de Lingvo Internacia, tamen ankoraŭ ne penetris en la esencon de la Esperantismo. La sincera dubo de ĉi tiaj homoj estas pli favora por nia afero, ol la senpripensa kredo de multaj niaj aligintoj.

harmonion de nia lingvo, sed ankaŭ ni nun restus ankoraŭ en la situacio de ĉiuj lingvaj projektoj: implikitaj en senfinaj diskutadoj, genataj per la devo konstante relermi nian lingvon, tro okupataj en ĉio tio por eĉ komenci nian generalan propagandon, kaj plue malhelpataj por ĝia ekkomenco pro la dubo pri tio, kion efektive ni deziras propagandi.

Nenia propagando povas sukcese antaŭenigi en la mondo, sin apogante nur sur nedefinitiva proponaro. Estas nepre necese posedi difinitan, efikan, konkretan, stareman realajon, super kiu ni povas labori: jen la fulkro de Arhimedo, per kiu ni povos ŝovi la teran globon mem. Vi ne povas patenti aparaton, kies specifikacion vi ne scias prepari; vi ordinare ne povos vendi libron ankoraŭ ne verkitan; kaj egale vi ne povas inklinigi la homojn akcepti internacian lingvon, kiu ankoraŭ restas nura projekto.

Se ni, en Esperanto, havus nur ian nekompletan proponaron, eble estus bone, prokrasti la surakvigon de nia lingva ŝipo; sed tiel ne estas; eĉ niaj kontraŭuloj konfesas ĝian mirindan taŭgecon, ĝis certa grado. Kelkaj tamen el ili diras, ke ĝi estas tro forte logika kaj tiel postulas tro da enpensiĝo ĉe la "strata homo," por kiu, inter aliaj, kompreneble, la lingvo estas intencita. Sed tion refutas nia diversaspeca literaturo, niaj tri Kongresoj, niaj grupoj kaj kluboj konsistantaj el ĉiuj specoj kaj gradoj de homoj. Se Esperantisto ne povas alte flugadi, li flugas malalte aŭ iras piede, egale kiel ĉe la aliaj lingvoj. Muzikisto, ĉeestante koncerton, plimulte aŭdas, ol lia nemuzika frato, sed tamen la frato ankaŭ povas ravigi pri la koncerto.

Dua klaso de kritikantoj diras, tute male, ke Esperanto estas nesufiĉe logika; ili volus forviŝi tiujn ne precize difinitajn esprimojn, kiuj por la ordinara homo faras la lingvon tiel agrable manovrebla; ili volus anstataŭe enkonduki kondiĉojn, kiuj farus la lingvon praktikebla nur por la plej kleraj instruituloj, kaj eble tro malfacila eĉ por ili.

Nia lingvo, nekapabla, kiel ĉio homa, kontentigi ĉiujn, staras meze inter tiuj du ekstremon. Ĝi jam havas tian gradon de perfekteco kaj tian vivpovon por senfina perfektiĝo, ke ni prave traktas ĝin kiel jam ne *lingvan projekton*. Ĝi ankaŭ ĝuas tian gradon de akceptiĝo en la mondo, ke ni estas pravaj dirante, ke ĝi estas vivanta lingvo, kaj ke laŭ la historio de la naturaj lingvoj ni povos diveni ĝian estonton kaj juĝi pri la maniero de disvolviĝo plej konvena por ĝi.

Kiel vivanta lingvo, Esperanto nepre devos submetiĝi je la naturaj legoj de la evolucio. Nepre eniros en ĝin novaj vortoj, kaj en tiu-fako la konstanta pligrandigo de niaj vorto-

libroj kaj la kreskanta nombro de niaj teknikaj vortaroj atestas disvolvecan vivpovon, sen egalo inter la naturaj lingvoj. Vortoj ne bezonataj farigas arhaismoj, kaj tiu ĉi fenomeno eĉ jam iom montris sin, ĉar en la *Universala Vortaro* staras vortoj, kiujn multaj nun tempaj Esperantistoj neniam renkontis en efektiva uzado. La sufikso *aĉ* liveras ekzemplon de neologismo, kies generala akcepto havis lokon preskaŭ en la lastaj kelkaj monatoj. Dum kelkaj jaroj ĝi restis sub provado, antaŭ nur unu jaro multaj dubadis, ĉu ĝi apartenas al la lingvo, sed nun "ĉiuj ĝin uzas." Eĉ povas esti, ke ŝangoj okazos en tiu parto de la lingvo, kiu apartenas al la gramatiko mem, kaj tio povus tute sendanĝere okazi dank' al la vivpovo de la lingvo mem, malrapide, neeviteble, malgraŭ ĉia kontraŭstoro, sen diskutado, sen ia rompo en la kontinueco de la lingvo.

Kia do estas la "reformo," kiun ni tiel decide kontraŭstaras? La reformo, kiun ni absolute rifuzas, estas ĉiu speco de *arbitre altrudata projekta reformo*. Lingvo, vivanta kiel Esperanto vivas, ne estas iu persona afero, ŝangebla kaj forigebla laŭ privata kaprico; ĝi estas afero publika, kiu apartenas al la multigantaj homoj, kiuj senĉese ĝin uzas por ĉiaj celoj. Ĝi farigis jam kvazaŭ necesa organo de la vivo internacia. Ĉiu arbitra provo kontraŭ ĝian strukturon estus tiel same mortiga, kiel provo aliformigi la strukturan de korpo vivanta. Ĉiun provon altrudi strukturan reformon ni do prave rigardas kiel atencon kontraŭ tiun internacian vivon, kiu tiel bele kaj fortike kreskadiĝas dum la lastaj jaroj. Kaj tiu internacia vivo, laŭ la vortoj de la Majstro kaj sentoj de la majstranoj, estas ja la esenco mem, la eterna, interna ideo de la Esperantismo!

Sed—kelkaj al ni rediros—*strukturan* reformon *ni ankaŭ* neniel deziras! Ni volas nur, ke jam nun—antaŭ ol estos tro malfrue!—oni faru en la lingvo kelkajn ŝanĝetojn, kiuj konstateble ĝin plibonigos kaj pliutiligos.

Eĉ se ni opinias—al tiaj ni respondas—ke viaj proponoj estas bonegaj, ni tamen persistus kontraŭstari ian provon, aŭtoritate altrudi ilin al la samideanoj. Ni devas atenti la principojn de lingva evolucio. Nia lingvo estas ĉi-s lingvo, ĉiu propono ĝin tušanta tušas ankaŭ tiujn, kiuj la lingvon uzadas, kaj ĉiu propono tušanta komunan aferon devas sekvi la gradan naturan vojon, kiun sekvas tiaj proponoj jam de plej fruaj tempoj. Se propono estas farata, kaj se la proponanto ne penas ĝin trudi perforte al la homaro, la homaro ĝin provos, kaj mem pruvas, ĉu ĝi estas bona aŭ malbona. Se ĝi efektive estas bona, ĝia boneco kaj taŭgeco por komunaj bezonoj venkos ĝian kontraŭstaradon,

la homoj ĝin fine akceptos, kaj uzados; se ĝi ne estas bona, ĝi pro sia malboneco kaj netaŭgeco pereos, ĉar la homoj ĉesos ĝin uzi. En lingvaj aferoj, nur komuna kaj ĉiea provado kaj akceptado povas certigi, ke propono estas ja plenuminda; kaj ĉiun provon *autokrate* altrudi lingvajn legojn, la homoj *instinkte* kontraŭbatalas.

Tiun evolucian legon, komunan al ĉiuj naturaj lingvoj, obeas ankaŭ la lingvo Esperanto. El sia projekta stato ĝi eliris jam antaŭ dudek jaroj, kaj ĉesis esti la propraĵo de D-ro Zamenhof. Tiel diras nia amata Majstro mem. De tiu momento ĝi estis jam ne plu projekto persona, kaj estas nun efektiva, vivanta lingvo, kiu ĉiun posedas kaj ĝoje ĝuata de ĉiam pli vastiganta popolo, la frataro Esperantista.

Kiu pri la lingvo havas reformon por proponi, tiu ja rajtas ĝin proponi kaj provigi laŭ la legoj komunaj al ĉiu lingva evolucio; sed altrudi reformon al tuta popolo *nenu* havas rajton. La komuna kutimo estas kvazaŭ nia supera kortumo, antaŭ kiu ĉiu reformo devas mem pledi sian aferon, kaj kontraŭ kies decido estas nenia apelacio.

La komuna kutimo decidas ankaŭ pri tio, kio konvene aperos en la lernolibroj, kaj la lernolibroj neniel rajtas, mem altrudi al la Esperantistoj legojn aŭ regulojn personajn. La funkcio de la lernolibroj estas, konstati kaj klarigi la komunan uzadon, kaj nenio pli.

Propono, provado, komuna akceptado viviga aŭ komuna rifuzado mortiga, laŭ la boneco aŭ malboneco de la propono—jen la procedo evolucia, kaj jen la principoj de nia firma fideleco al la "Fundamento."

Tio estas la sola lego, lego natura, kontraŭ kiu, ĉiuj ajn rimedoj valoras nepre neniom.

A. E. WACKRILL.

W. W. MANN.

E. A. MILLIDGE.

NEFERWITA LETERO AL LA ESPERANTISTARO.

L' Esperanto, kiu en glora marso venkas la mondon, nun ankaŭ en l' Adriatiko levas energie sian voeon por postuli sian vivrajton. Tion pruvas la fondigo de "Adriatika Ligo Esperantista" en Fiume, kies celo estas: unuigi la disajn Esperantistojn kaj fondi novajn grupojn ĉe l' Adriatika maro. Gi ankaŭ sukcesis en sia tasko, fondinte samtempe kun si la "Fiumana Esperantista Grupon." Fine ni rimarkas, ke laŭ nia regularo nur tiu homo povas fariĝi ligano, kiu parolas la lingvon "Esperanto" laŭ la "Fundamento de Esperanto," solene akceptitan en la unua Kongreso de Bulonjo ĉe l' Maro. Tutkoran saluton al Tutmonda Esper-

antistaro! Ni penos esti indaj de la glora nomo "Esperantisto," ne nur per disvastigo de nia lingvo, sed ankaŭ de l' interna ideo de l' Esperantismo. Vivu la verda standardo!

B.-no L. d'ORCZY, Prezidanto.

E. MIHIC, Sekretario.

Fiume, la 2an de Oktobro, 1907a.

NOVA SISTEMO DE AEROPLANOJ AŬ DINAMIKAJ FLUGMAŠINOJ.

La lastaj sukcesoj de aerostatoj (direkteblaj balonoj) forsovis tro malantaŭen la ĝisnunajn rezultatojn de la eksperimentoj kun aeroplanoj kaj ilin preskaŭ malaperigis. La aerostatoj ŝajnis esti preferataj pro sia pli granda sendangereco, dum ĉe la aeroplanoj la sendangereco de la aerveturanto neniom estis garantita, aŭ nur nesufiĉe ŝirmata.

Grandegan ŝanĝon alportas la aeroplano, kies modelon, post multjaraj sperto kaj studado, same kiel post multaj eksperimentoj, konstruis juna aerveturisto bohema. La nova aeroplano montras la sole eblan vojon al ĝusta solvo de la problemo de absoluta sendangereco kaj perfekta direktebleco de dinamikaj flugmašinoj. Gi estas malpeza kaj simpla; flugante ĝi ne elmetas platojn al kontraŭstaro de la aero. En la okazo se la mašino ĉesus funkciadi, gi nur malrapide falus teren, ĉar la flugiloj je ĉiuj flankoj de la mašino formos platojn kapablajn tute malhelpi la falegon, kies rapidon moderigas 36 kvadrataj metroj da flugiloj.

La nova aeroplano eklevigas birdmaniere. Kelke da flugiloj, kies platoj havas 72 kvadratajn metrojn, venkas per fortoplea svingado la tre malgrandan pezon kaj revenas en sian originalan situacion, tranĉante la aeron per akraj randoj kaj per propra inercio estas anstataŭigataj de aliaj flugiloj, preparitaj por funkciadi.

La modelo mem mirigas pro sia simpla kaj trafa konstruo, kaj la skribinto de la nuna artikolo konvinkigis, ke ĉi tiu aeroplano signas epokon en la aerveturado, de kiu ĉesos la demando pri la principoj de la artefarita fluado, ĉar hodiaŭ ĝi estas jam solvita.

Ciujn demandojn kaj proponojn koncerne la plej novan eltrovajon respondos la skribinto, kiu la modelon vidis, sed detale priskribi ne rajte povas. Li esperas, ke la juna aerveturanto jam baldaŭ povos transdoni sian modelon al iu formigonta kompanio, kiu daure ekregos niajn superterajn aerspacojn.

Samideanoj, bonvolu traduki ĉi tiun artikolon kaj publikigi nacilingven.

J. F. KHUN, Instruisto.

Jićn, Bohemlando, Aŭstrio.

EL RAKONTO, KIU NENIAM ESTOS FINITA.

De L. ANDREJEV.

Tradukis el rusa lingvo N. KABANOV.

Elturmentita de maltrankviliga nedifineco de tago, mi ekdormis vestita sur lito—kiam la edzino vekis min. En ŝia mano balancecigis la kandelo, kaj meze de nokto ĝi ŝajnis al mi hela, kiel suno. Post la kandelo balancecigis la pala mentono kaj senmove mallumis la grandaj nekonataj okuloj.

“ Ĉu vi scias ”—si diris—“ ĉu vi scias, oni konstruas barikadojn sur nia strato ? ”

Estis mallaŭte kaj ni interrigardis rekte en nekonatajn okulojn, kaj mi eksentis, kiel paliĝas mia vizaĝo. La vivo ien foriris kaj denove revenis kun laŭta batigado de koro. Estis mallaŭte kaj la flamo de kandelo balancecigis, kaj ĝi estis malgrandeta, nehela, sed akra, kiel malrekta glavo.

“ Ĉu vi timas ? ” mi demandis.

La pala mentono ektremis, sed la okuloj restis senmovaj kaj rigardis min, nepalpebrumante, kaj nun nur mi ekvidis, kiel ĉi tiuj estas nekonataj, kiel estas teruraj okuloj. Jam dum dek jaroj mi rigardis ilin kaj konis ilin pli bone, ol miajn—sed nun en ili estis io nova, kion mi nescias nomi. La fiereco—nomus mi ĉi tion. Sed tie estis io alia, nova, tute nova. Mi prenis la manon : malvarma, ĝi respondis al mi per forta premado, kaj en ĝi estis io nova, kion mi ne sciis. Tiele ŝi ankoraŭ neniam premis mian manon.

“ Antaŭdelonge ? ” mi demandis.

“ Jam dum unu horo. Kaj la frato jam ekiris. Li kredeble timis, ke vi ne forpermesos lin, kaj li foriris nerimarkate. Sed mi vidis.”

Sekve ĉi tio estas vera ; “ ĝi ” alvenis. Mi levis min kaj pro io mi lavis min longatempe, kiel matenojn, kiam mi ekiradis por laboro, kaj la edzino lumis al mi. Poste ni estingis la kandelon kaj aliris al fenestro. Estis printempo, estis Majo, kaj en malfermitan fenestron enpenetris tia aero, kia neniam ankoraŭ estis en malnova grandega urbo. Jam dum kelkaj tagoj estis strikantaj la fabrikoj kaj fervojoj ; la aero, libera de la karba fumo, trapenetrigis je la odoro de kampo kaj de florantaj ĝardenoj. Kaj nenia lanterno, nenia veturilo, nenia urba sono estis supersenfina ŝtona supraĵo—se fermi okulojn, vere eble estus opinii, ke ĉi tio estas vilago. Bojas la hundo—jen ! Mi neniam ankoraŭ aŭdis, kiel bojas la hundo en urbo, kaj mi ekridis pro feliĉo : “ Aŭskultu—hundo ! ”

La edzino ĉirkauprenis min kaj diris : “ ‘ Ĝi ’ estas tie sur angulo de strato.”

Ni elstarigis tra fenestro kaj tie, en diafana malluma profundo, ekvidis ian movadon. Ne

homojn, sed movadon. Ion oni rompadis, ion oni konstruadis. Iu moviĝis, nekaptebla kiel ombro. Subite io ekfrapis : hakilo aŭ martelo. Tiel sonore, tiel gaje—kiel en arbaro, kiel sun rivero, kiam oni rebonigas la ŝipeton aŭ konstruas la digon. Kaj antaŭsentante la gajan regulan laboron mi forte ĉirkaŭprenis la edzinon ; si rigardis trans supro de domoj, de tegmentoj, rigardis novan akrokornan lunon. Ĝi estas tiel juneta, tiel ridinda, kiel la fraŭlino, kiu revas, kaj timas diri al iu pri siaj revoj kaj lumas nur por si mem.

“ Kiam ĝi estos plena— ”

“ Ne, ne ! ” interrompis min la edzino kun nekomprenebla de mi ektimo. “ Ne diru pri tio, kio estos. Por kio ? ‘ Ĝi ’ timas vortojn. Iru ĉi tien.”

En ĉambro estis mallume kaj ni longatempe silentis, ne vidante unu alian, sed pensante pri unu sola afero. Kaj kiam mi ekparolis, ŝajnis al mi, ke ĉi tion diris iu alia : mi ne timis, sed ĉi tiu havis la raŭkan voĉon, kvazaŭ li estis sufokiganta pro soifo.

“ Nu kiel ? ”

“ Sed ili ? ”

“ Vi estos kun ili. Por ili sufices la patrino. Kaj mi ne povas.”

“ Sed mi povas ? ”

Mi scias, ke ŝi ne ekmoviĝis de sia loko, sed mi eksentis klare : ŝi foriras, ŝi estas malproksime, ŝi estas malproksime. Kaj fariĝis tiel malvarme, kaj mi etendis la manojn—sed ŝi flakenigis ilin.

“ Dum cento da jaroj nur unufojon estas la festo ĉe homoj, kaj vi volas senigi min je ĝi. Pro kio ? ” ŝi diris.

“ Sed oni povas vin mortigi. Kaj niaj infanoj pereos.”

“ La vivo estos favora al mi. Sed se pereos eĉ ili— ”

Kaj ĉi tion parolis ŝi, mia edzino, kun kiu mi vivis dek jarojn ! Ankoraŭ hieraŭ ŝi sciis nenion alian, krom infanoj, kaj estis plena je timo por ili ; ankoraŭ hieraŭ ŝi kun teruro kaptadis la minacajn signojn de l’ estonto—kio fariĝis al ŝi ? Hieraŭ—sed ja mi ankaŭ forgesis ĉion, kio estas hieraŭ.

“ Ĉu vi volas iri kun mi ? ”

“ Ne koleru ! ”—si opiniis, ke mi koleras—“ ne koleru ! Hodiaŭ, kiam ili ekfrapis tie kaj vi ankoraŭ dormis, mi ekkomprenis, mi ekkomprenis subite, ke la edzo, infanoj, ĉio tio ĉi estas simple tiel, ke ĉio tio ĉi estas nur dume. Mi amas vin, tre amas”—si trovis mian manon kaj premis ĝin je tia sama nekonata premado—“ sed ĉu vi aŭdas, ke ili frapas ? Ili frapas, kaj kvazaŭ falas, falas iaj muroj—kaj estas tiel vaste, tiel large, tiel libere ! Nun estas nokto, sed ŝajnas al mi, ke la suno brilas. Mi estas tridekjara, kaj mi estas jam maljuna, tamem

sajnus al mi; ke mi estas deksepjara kaj mi amas ion je unua amo, je tia grandega, tia senlima amo!"

"Kia nokto!" mi diris, "kvazaŭ la urbo malestas. Vere, mi ankaŭ forgesis, kiom da jaroj mi havas."

"Ili frapas, kaj ĉi tio estas kiel muziko, kiel kantado, pri kio mi revis ĉiam, tutan vivon. Kaj mi ne sciis, kiun mi amas je tia senlima amo, pro kiu mi volas plori, kaj ridi, kaj kanti. Tiel estas vaste, tiel—large, ne forprenu de via edzino la feliĉon, lasu al mi morti kun tiuj, kiuj tiel laboras, kaj tiel kuraĝe alvokas la estonton kaj vekas en tomboj la pereintan estinton."

"Malestas la tempo."

"Vi diras?"

"Malestas la tempo. Kiu vi estas? Mi ne konis vin. Ĉu vi estas homo?"

Si ekridis tiel sonore, kvazaŭ ŝi estis deksepjara.

"Jes. Ja mi ne sciis ĉi tion. Kaj vi ankaŭ estas homo? Kiel ĉi tio estas stranga kaj bela: homo."

Jam antaŭlonge estis tio, pri kio mi skribas, kaj tiuj, kiuj dormas nun je malfacila dormo de la senkolora vivo, kaj mortas ne vekiĝinte—tiuj ne kredos al mi: dum tiuj tagoj la tempo malestas. La suno supreniradis kaj malsupreniradis, la horloĝa montrilo moviĝadis laŭ rondo, sed la tempo malestas. Kaj multo alia, mirinda kaj granda, fariĝis dum tiuj tagoj, kaj ne kredos al mi tiuj, kiuj dormas nun je malfacila dormo de la senkolora vivo kaj mortas ne vekiĝinte.

"Necesas iri," mi diris.

"Atendu, mi donos al vi manĝi. Ja vi nenion manĝis hodiaŭ. Kaj vi vidas, kiel mi estas prudenta: mi ekiros morgaŭ. Mi fordonos infanojn kaj trovos vin."

"Kunulino," mi diris.

"Jes, kunulo."

En malfermitajn fenestrojn penetradis la aero de kampoj kaj la mallaŭtajo kaj iafoje la sonora gaja frapado de hakilo, do mi sidis apud tablo kaj rigardis kaj aŭskultis, kaj tiel enigme nova estis ĉio, ke estis volate ridi. Mi rigardis murojn kaj ili ŝajnis al mi diafanaj. Kvazaŭ cirkauĉpreante tutan eternon per unu rigardo, mi vidis, kiel ĉi tiuj muroj estis konstruataj, mi vidis, kiel ili malkonstruigos, kaj mi sola estis ĉiam kaj estos ĉiam. Ĉio pasos, mi do estos. Kaj ĉio ŝajnis al mi stranga kaj ridinda—tiel nevera—kaj la tablo kaj la mangajoj kaj ĉio, kio estas ekster mi. Diafana kaj malmultepeza, ekzistanta nur intence, nur dumne.

"Pro kio do vi ne mangos?" demandis la edzino.

Mi ekridetis: "Pano—ĉi tio estas tiel stranga.

Si ekrigardis panon, malmolan, sekant panpecon, kaj pro ĝo ŝia vizago fariĝis malgaja. Ĉiam rigardante ĝin, ŝi mallaŭte ordigadis je siaj manoj la antaŭtukon, kaj ŝia kapo iomete, tute iomete turniĝis tian flankon, kie dormis la infanoj.

"Ĉu vi kompatis ilin?" mi demandis.

Si skuetis la kapon, ne deturnante de pano la okulojn.

"Ne. Sed mi pensis pri tio, kio estis en vivo, estis pli frue."

"Kiel ĉi tio estas nekomprenebla! Kaj ĉio" —si miradis, kiel vekiĝinta post longedaŭra dormo, cirkauĉrigardis la ĉambron—"kaj ĉio estas tiel nekomprenebla! Ĉi tie ni vivis."

"Vi estis mia edzino."

"Kaj tie estas niaj infanoj."

"Ĉi tie, post la muro, mortis via patro."

"Jes. Li mortis; mortis ne vekiĝinte."

La plej malgrandeta infano ekploris, ektimante ion en sonĝo. Kaj tiel stranga ŝajnis ĉi tiu simpla infana krio, videble, postulanta ion—meze de ĉi tiuj fantomaj muroj kiam tie, malsupre, oni konstruadis barikadojn.

La infano ploris kaj postulis ion—la kareson, iajn ridindajn vortojn kaj promesojn, kiuj trankviligas ĝin. Kaj rapide ĝi trankviligis.

"Nu iru!" mallaŭte diris la edzino.

"Mi dezirus kisi ilin!"

"Mi timas, ke vi ilin vekos."

"Ne—"

Montriĝis, ke la plej maljuna infano ne dormis, aŭdis ĉion kaj ĉion komprenis. Li estis nur naŭjara, sed li ĉion komprenis—je tia profunda kaj severa rigardo li renkontis min.

"Ĉu vi prenos paflon?" li demandis enpensigante kaj serioze.

"Jes, mi prenos."

"Ĉu ĝi estas sub forno?"

"Sed kiel vi scias ĉi tion? Nu, kisu min. Ĉu vi memoros min?"

Li eklevis sin sur lito, en sia mallonga ĉemizeto, tuta varmega pro dormo kaj forte cirkauĉprenis mian kolon. Kaj liaj manoj estis varmegaj kaj tiaj molaj kaj delikataj. Mi suprenigis la harojn sur lia nuko kaj kisis lian varmegan, maldikan, koleton.

"Ĉi oni mortigos vin?" murmureatis li en la orelon mem.

"Ne. Mi revenos."

Sed pro kio li ne ploris? Li ploris iafoje, se mi simple foriris el domo. Ĉu "ĝi" tuŝis ankaŭ lin? Kiu scias?—tiel multo da teruro fariĝis dum tiuj grandaj tagoj.

Mi ekrigardis murojn, panon, kanelon, kies flamo ĉiam balancetigis, kaj prenis la edzinon je mano.

"Nu, ĝis la revido."

"Jes, ĝis la revido."

Kaj nur tio, kaj mi foriris. Sur la ŝtupar

estis mallume, kaj odoris ia malnova malpuraĵo; kaj mi, de ĉiuj flankoj ĉirkaŭprenita de ŝtonoj kaj de mallumo, trovante per palpado la ŝtupojn, mi eksentis ion novan, nekonatan kaj ĝojan, kien mi iras—eksentis je la grandega, potenca, tutpleniganta sento.

LA JAPANA LINGVO.

El revua artikolo en la *Daily News*, "Old and New Japan" (Malnova kaj Nova Japanujo), libro ĵus verkita de S-ro Clive Holland, ni ĉerpas kelkajn interesajn dirojn pri la japana lingvo.

Ekzistas en Japanujo du lingvoj—la skribata kaj la parolata, kiu estas tiom malsamaj, ke se japano voĉe legas libron aŭ ĵurnalon, li estas devigata traduki la skribitajn vortojn en la parolan stilon, dum li legadas. Japana infano, por elposedi la absolute necesan parton de la alfabeto, devas pasigi sep jarojn en senĉesa studado. Iu, kiu deziras legi ordinaran japanan gazeton, devas scii kelkajn milojn da diversaj idiografoj.

Plue, estas ne sole unu parolata lingvo, sed du, la unua uzata ĉe parolado kun subuloj, la dua ĉe parolado kun egaluloj aŭ superuloj. Ankaŭ estas gradoj de supereco kaj subeco, kaj ĉiu grado havas sian apartan lingvon. Verboj precipe estas tiel distinge uzataj.

Ne estas adverboj, adjektivoj, pronomoj, prepozicioj, nek konjunkcioj. Praktike, estas nur du paroleroj—la substantivo kaj la verbo.

Frazoj havas por tiel diri, nenian esprimitan subjekton. La subjekto estas okaze enkondukitा aŭ kelkafye eĉ nur aludita. Ĉar pronomoj ne ekzistas, oni esprimas la ideon "Mi ne trinkas lakton," dirante "Lakton ne trinkas," fidante je la konteksto por klarigi, kiu ne trinkas lakton. Iam la persona pronomo estas montrita per malglorado aŭ glorado. Se vi montras al japano, "Tiun kotajan fidomicon," li komprenos, ke vi aludas vian propran hejmon. Laŭ sama metodo vi priparolas dōmon nepropran kiel "Tiun belegan palacon." Ankaŭ ne estas rilataj pronomoj. "Sinjorino, ki i foriris" estas "foririntino."

Japanoj preskaŭ neniam faras jesan diiron. Se oni deziras komprenigi, ke "restas jam nur io nete" da io, oni diras, "Kiomo eĉ ne estas." Post profunda pensado oni eble ekkomprenos, ke ĉi tio signifas: "Ke ne restas eĉ sufice por pravigi la demandon: kiom restas?"

Ni estus tre kontentaj, se iu japano samdean skribus al ni pri ĉi tiu temo. W. M.

Jojo (kiu ĉiam estas devigata parti la malnovajn vestojn, k.c., de sia frato): "Panjo, ĉu mi devos edziĝi kun la vidvino de Viĉio tiam, kiam li mortos?" J. M., el *Punch*.

KIAMANIERE LA FERVOJOJ POVAS PLIGRANDIGI LA KOMERCADON.

Ciu scias, ke fervojo kreas komercon, kiam ĝi eniras en novan lokon, kiu antaŭe ne posedas ian fervojon. Oni konfesas, tamen, ke estas tute alia problemo trovi rimedon por pligrandigi komercon en malnova loko, kie kelkaj fervojoj jam de longe ekzistas. Tiun ĉi problemon atakas la Amerikaj fervojoj, kaj ili sukcesas en granda mezuro ĝin solvi. Konstante plibonigante siajn metodojn kaj tial sian servadon, ili tiel, kompreneble, allogas novan komercon. Tiuj ĉi vortoj, tamen, ne sufice klarigas la aferon detale. Tial, la subskribinto, partoprenante en tiu laboro, permisas al si citi ekzemplon, jene:—

Antaŭ kvin aŭ ses jaroj, tre malmulte da ovoj estis elsendataj el la urbetoj en la suda parto de la ŝtato Ilinojo (amerike: "Illinois"), ĉar la fervoja vagonaroj por komercaj enhavis nenian alian vagonon krom la ordinara, en kiu la ovoj kaj aliaj pereemaj produktaĵoj eble devus kaduki, almenaŭ en la varma vetero. La plej bonaj vendejoj, kiu pagas la plej altajn prezojn, troviĝas en la urbego Nju-Jorko, kiu estas ĉirkaŭ mil mejloj amerikaj (tio estas, 1,609 kilometroj) de la diritaj urbetoj en sud-Ilinojo. Vidante kaj konigante tiujn cirkonstancojn, la Ilinoja Centra Fervojo (*Illinois Central Railroad*), kiu ĉiam volonte prezantas bonegan servadon, entreprenis uzi specialan malvarmigan vagonon, kiu posedas glaciokestegojn en siaj du ekstremaĵoj. Tiuj ĉi du kestegoj, plenaj de glacio, tre malvarmigas la internaĵon de tiu vagono, kaj la malvarma aero bone protektas ĉiujn pereemajn entenaĵojn. Estas permesata, ke oni enmetu pereemajojn en tiun vagonon kiam ĝi pasas ĉiun stacion, se la sendajoj devas atingi la urbagon Nju-Jorko. Kaŭze de tiu ĉi nova servado, multe da kamparanoj kaj vendistoj tuj komencis, havigi al si kortobirdojn kaj forsendi ovojn al la orientaj vendejoj suprecititaj. Ĝis nun la nomita fervojo ricevas kaj movas, ordinare, ĉirkaŭ sepdek (70) vagonojn da ovoj, k.t.p., ĉiumonate el la loko priskribita. Ne nur la fervojo gajnas novajn monricevaĵojn sed ankaŭ la kamparanoj kaj vendistoj povas fari novajn negocojn tre profitdonajn.

EUGENE F. McPIKE (Esp. No. 14,975).

KOMPREENEBLE!

Almozulo: "Cu vi bonvolas doni unu ŝilingon al malriĉulo, sinjorino?"

Preterpasantino: "Unu ŝilingon! ja, certe ne! Jen vi estas nur blinda je unu okulo."

Almozulo: "Pre tio, do, ĉu vi donos al mi ses pencojn?" J. M., el *Sketch*.

LA HOMO KAJ LA MU^{SE}GO.*Tradukita de R.B.*

Estis iam senharulo, kiu . . . (re, ne, amika leganto, neniel ekpensu, ke tiu ĉi vera rakonteto . . . hm, pli-malpli vera . . . vin celas. Tute ne! Neniam mi kondutis tiel malgentile, kaj mi ne estas kapabla tion fari.) . . . La individuo, kiu mi nun volas priskribi, vere posedis kapon senharan. Precize li havis harfranĝeton super ambaŭ siaj oreloj, alian frangon, iom pli grandan, poste super la kolumo, kaj plie ĉirkau ses harojn, kiuji li kutimas ĉiutage aranĝi per helpo de pomado laŭlarge sur la frunto. Sed la resto de la kapo estas tute senhara, glata kaj brila, karn-kolora . . . unuvorte "carmega" . . . Tiel almenaŭ opinias *la mu^{se}go*. Mi ĉi tie parolas pri mu^{se}go, kiu alligis sin al la plafono de la salono, kapo malsupren, laŭ la maniero de sia gento, jam preskaŭ unu horon, efektive, ĝis kiam la homo alestis, kaj sidiginte en brakseg^{on} ĝuste sub la loko, kie troviĝas la mu^{se}go, post kelkaj momentoj, profunde endormiĝis.

Vi mem diru: . . . Ĉu *ia* sin estimanta mu^{se}go povus kontraŭstari tiel teruran tenton? — Eble ĝi estus kontenta restadi kelkajn horojn ĉe la sama loko, supre malsupren, nenion farante por tormenteti ian homan estajon, se nur tiu homo ne estus alveninta por tenti ĝin tiamaniere. . . . "Tio ne estas prava!" murmuretas ĝi, kaj . . . baldaŭ fariĝas la tento tiel netolerebla, ke ĝi malligas la piedojn, unu post la alia, de la plafono . . . ĝi iom mallaŭte zumas . . . kaj . . . ĉirkaŭvaginte kaj esplorinte ĉiun angulon de la ĉambro, ĝi fine malsupreniras, dolĉe kiel somer-venteto, ĝuste sur la mezpunkton de tiu brila rozkolora supraĵo. . . . Tiam ĝi ekzorgas pri sia tualeteto. La homo, tamen, kvankam "en songo," sentas kaj malaprobas tiun ĉi procedon. Li ne volas, ke lia verto fariĝu tualetĉambro por mu^{se}oj. Li skuas la kapon foje kaj ree, ĝis fine li altlevas la manon por nenigi la trudulon, kiu kompreneble li maltrafas. . . . Sed la kapon li trafas . . . ĝin trafas forte . . . ho jes! tio estis atendata.

Kelkajn minutojn ĉirkaŭe flugadas la mu^{se}go, ĝis kiam ĝi opinias, ke ree dormetas la homo. Tiam revenas ĝi dolĉe kiel antaŭe . . . haltas ĉe la sama loko (nun ruĝa kiel bifsteko kaj dolora pro la manbato) kaj rekomencas la interrompitan tualeton. . . . Kolere revekiĝas la dorminto kaj celas alian furiozan baton. . . . Tute sama sekvantajo. . . . Sammomente rememoras la mu^{se}go pri gravaj aferoj ekster la ĉambro kaj foriras por zorgi pri ili. . . . Sekve, la manbato ree maltrafas la celon; la homo ree malsukcesas havi sian revengon; la mu^{se}go, tuj kiam ĝi estas plenuminta sian apartan aferon, proklamas mallongan interpacon, por sin refresigi.

Tiun ĉi agrablan interpacon profitas la homo

por fari el ĵurnalo specon de kapvesto, kiun li metas sur sian kranion, kaj tiam provas ĝui iometon da dolĉa ripozo. . . . "Jen estas la tempo por agi," diras la malamiko, ridetante en si mem ĉe sia reveno en la ĉambro, . . . "sed . . . kia bona ideo! . . . ĉu iam oni vidis pli belan elpensitajon? . . . Efektive do opinias tiu lertulo, ke ni mu^{so}j tormentas niajn spiritojn pri ĵurnaloj aŭ iaj similaj protektrimedo^j. . . . kvazau oni ne scius, ke ni povas ĉiam subrampi ilin!" . . . Kaj, unu momenton poste, tion ĝi faras.

Tamentate ekster ĉiuj limoj de parolo, la homo klinas la kapon; per la mano maldekstra li ekprenas la paperširmilon, dum per la alia li ree celas la lokon, kaj . . . rebatas ĝin . . . ĝin batas tiel forte, ke la haŭton li vundas severe per sia sigela ringo.

Nun rapide proksimiĝas la finludo. Indigne kaj furioze, li salte leviĝas . . . ekvidas la forflugantan tormentiston, kiu pensis prudente sin savi per sia tuta flugilpovo, . . . post sekvas ĝin tra la ĉambro . . . faletas sur malbenita skabelo . . . elrenversiĝas . . . kaj . . . rompas al si la kruron!

Ne plu penante profiti sian venkon, triumfe eliras la Mu^{SE}GO, zumante sian plej arogantan batalkanton, pro la ĝojo esti superruzinta la homon, kaj al si mem donacas grandan sukereron, kiel "Ordenon pro Bravuleco."

En portilo por malsanuloj oni veturigas la kompatindan venkiton ĝis la plejproksima hospitalo.

Forsendo: "Neniam ekkoleru!" (Angle: "Keep your hair on!")

LA NOVA TEOLOGIO . . . ?

La patrino estis atendanta gastojn por la vespero, kaj je la oka horo oni diris al la plej junia filo, ke estas dormotempo. La infano timis iri al lito pro la mallumeco, sed lia patrino certigis lin, ke estas nenio por timi, ĉar la anĝeloj estos en la ĉambro kaj gardos lin. Fine li iris al sia dormoĉambro. Post unu horo li reaperis ĉe la sojlo de la manĝoĉambro kaj diris:

"Patrino!"

"Kio estas, karulo?" diris la patrino.

"Ĉu vi permesos min paroli, patrino?"

"Certe, karuleto. Kion vi deziras?"

"Patrino, ĉu la anĝeloj estas en mia ĉambro nun?"

"Jes, karulo."

"Ĉu ili estas en mia lito ankaŭ?"

"Ho, jes, jes," respondis la patrino, senpacience.

"Nu, patrino, la anĝeloj estas mordantaj min!"

A. Fox, Los Angeles, Cal., U.S.A.

POST-KONGRESA VOJAGO EN — KAJ EKSTER — ESPERANTISTUJO.

H. BOLINGBROKE MUDIE.

Post la *Tria* venis Londono kaj Kimrujo. Post tiuj venis la kalkulibroj. Post tiuj mi sopiris je iom da ripozo.

Tial mi faris ĉiujn pri-Triajn dokumentojn kaj librojn en unu dikan pakajon, certigis al la oficisto de la limdepagejo, ke ili estas komercaj paperoj, jetis ilin sur la tablon en la *Centra Oficejo* kaj trovis min sur vaporŝipo forvojaĝonta Stamboul' on.

Tiamaniere oni plej efike forkuras de la zorgoj kaj klopodoj de la dudeka jarcento kaj, trankvile rigardante la bluegan maron, povas ĝui veran ripozon.

Estante pia Esperantisto, mi sekvis la konsilon donitan en la Kongreso kaj, vojaĝante, ĉiam portis la verdan steleton.

Pro tio, oni tuj ĉirkauis min, petis sciigojn kaj montris grandan intereson, kiu devigis min promesi fari paroladon al la ŝipanoj iom poste.

Unu el la kunvojaĝantoj certigis min, ke lia junia filo ricevas konstantan instruadon pri la kara lingvo mem en sa Angla lernejo, kune kun la ceteraj lernantoj. Jen kuraĝiga antaŭsigno! Ĝi plioftiĝu! Aliaj montris al mi la lernolibrojn, kiujn ili kunportis por studadi sur la ferdeko. Mi do trovis min en tre simpatia atmosfero.

En Palermo la bonaj antaŭ-du-jaraj amikoj Nalli venis kun S-ro La Colla kaj kondukis min ĉien, kaj nia senhalta babilado tre mirigis la ŝipanojn. Tiu ĉi praktika elmaonto faris pli multon, ol io alia, por konvinki la kelkajn dubulojn, tamen, kiam fine venis la dimanĉo, je kiu devis okazi mia parolado, ho ye! mi estis preskaŭ sola, parolante kaj aŭskultante. La aliaj suferis pro Patro Neptuno. Deviga do estis la prokrasto ĝis la sekstanta dimanĉo, kiam nia fama mestro fariĝis pli simpatia kaj, sur la plej trankvilaj el bluegaj maroj, sub la prezido de eminenta Londona jugisto, mi havis la plezuron varbi multajn samideanojn, kiuj promesis ellerni la lingvon kaj esperis ĉeesti la Kvaran. Ni tiam estis en la Greka Insularo.

Bedaŭrinde mi perdis la adresojn de niaj Grekaj Esperantistoj, sed en ĉia okazo la mallongeco de mia disponebla tempo estus malhelpinta vizitejn, kaj same okazis en Stamboul. Tamen mi konstante disdonadis tiujn bonegajn ŝlosilojn de amiko Ĉefec, babilis en kaj pri la lingvo kaj dissemis semojn, kiuj eble, malgraŭ la sekegeco de la tero, fruktodonos.

Bedaŭrinde, mi ne povis viziti Samos, por persone batali kontraŭ tiu eksterordinara Insul(t)estro, kiu malpermesis la kreon de tiea grupo, sed en Patmos mi semis multajn "Šlosilojn."

En Malto, kompreneble, mia konata propagandisto, D-ro Busuttil, atendis min, kune kun areto da grupanoj, kaj mi tre bedaŭras, ke la malbona vetero — tiu nokton ni por la unua fojo vidis pluvon — malhelpis ilin alesti la fantazivestan balon. Multaj oficiroj de la militsiparo ĉeestis, kaj la kunveno estis tre gaja spite pluvo.

Mi portis tute blankajn vestajojn, ornamitajn per paperflagegoj, kun mantelo verdflagego.

En Neapolo ni pasigis nur unu tagon, kaj la belaĵoj de la naturo allogis pli, ol tiuj de la verda standardo. Estante sur plezura vojago mi diras tion senhonte!

Kiam fine ni revenis Francujon, la Kongreso kaj ĉiuj ĝiaj faroj ja sajnigis antaŭistoriaj okazintagoj,

kaj mi devis refreſigi la memoren pri ĝi per vizitoj al simpatiaj Kongresanoj sur la revena vojo.

Pri la belegaj Pireneoj mi ne devas ĉi tie paroli, ĉar kvankam ili estas en Francujo, la Esperanta movado tie ne multe progresis ĝis nun. Tamen en la stacidemo de Pau mi trovis la lastan *Reuon*, kaj kunvojaĝanto sciigis min pri la fondo de kurso en tiu ĉarma loko.

San Sebastian kompreneble devis esti vidata.

Ĉu nia Kvina efektive povos okazi en tiu mirinde bela urbo?

Se jes, mi varmege konsilas ĉiujn fari ĉiajn oferojn por ĉeesti.

Tamen la vetero ne estis afabla! Tute kontraŭe, kaj la konstantaj pluvegoj fortimigis min de Bilbao, kie mi havis la esperon trovi niajn samideanojn de Allende.

Amikoj — Esperantistaj kompreneble — forte insistis, ke mi restu pli longe, ol la unu intencita tago en Bordeaux kaj dank' al Sinjoroj Cazeaux, Brunet kaj Marly, mi havas tre ĝojajn memorojn pri ilia bela urbego.

Inter aliaj aferoj, ni vizitis la Maristan Ekspozicion kaj mi tre admiris la belegan statistikaron pri Esperanto, kiu ornamis tre videblan muron en la ĉefa salono.

Sed mi forgesas ion! Inter Bayonne kaj Bordeaux troviĝas tre malgaja platajo nomita *Les Landes*, kie oni trovas mejlon post mejlo da pinarboj, kaj kie la ŝafgardistoj marĝas per helpo de irbastonoj, por eviti la marĉakvon. Ni memoris, ke el tiu lando skribis al mi iu, kiu esperis ĉeesti la Trian sed kiu estis malhelpata pro malbona sanstato. Mi sukcesis lin trovi, je lia granda miro, kaj en Dax, kiel en tiom da aliaj urboj, mi estis la unua eksterlanda Esperantisto vidita.

Ĉu ne estas strangege, ke en vojaĝema epoko kiel la nuna, la Esperantistoj tiel malmulte vojaĝas!

Veturante norden de Bordeaux, mi trovis en Niort la simpatiajn Kimrujon ekskursintojn, Gesinjorojn Lamarre kaj Queuille.

Personoj, kiuj ne sciis, kion mi sciis, opiniis ke mi perdis mian tempon vizitante tiun trankvilan urbeton. Tamen mi povas vere konstati, ke mi tie havis tempon tre gajan kaj memorindan. Inter aliaj interesaj ekskursoj ni vizitis La Rochelle kaj interparolis kun kunbatalanto Meyer kaj liaj kungrupanoj. Posttagmezon nur ni povis pasi en Saumur, tiu ĉarma urbo sur la ŝveliginta Loire, kie la grupo havas la Estron de la Komerca Ĉambro kaj la Urbestron kiel prezidanton kaj vic-prezidanton.

Iom pli longa estis la halto en Tours, kie la grupo tre fervora havis reprezentantojn en Kejmbriĝo kaj kie la gaja Doktoro Grodvolle tre ridigis min, legante paroladon, kiun li estis faronta pri la Kongreso, kaj pri la Kimra ekskursado. Li havas veran spritecon, kaj mi bedaŭras, ke lia nomo ne estas inter la nomaro de la B.E. verkantoj.

En St. Radegonde nin salutis Pastro Peltier, kiu nun estas en multe pli bona sanstato, ol antaŭ la Kongreso. Espereble li venos Dresdenon.

En Blois, Abato Chapeau tre afable invitis min tagmanĝi kun la profesoraro de la granda Kolegio *Notre Dame des Aydes* kaj kompreneble Esperanto estis la ĉefa — se ne la sola — temo de nia interparolado.

Estos ja tempo organizi Esperantistar ekskurson en la ĉarmaj kastelandon de Touraine, kiu estas prave

nomita la Ĝardeno de Francujo. Kaj ofte mi demandas al mi, kial ne estus eble organizi maran vojaĝon simile al la mia, en kiu la ŝipanaro estos samtempe Esperantistaro! Kiom da bruo farus en la mondo la vizito de Esperantista ŝipo en la havenojn de la Mediteranea maro!

Ciuj Esperantistoj, kredeble, havas ĉiujaran libertemon. Kial ili ne kune libertempas kelkafoje?

En Parizo mi trovis nian Centran Oficejon tre okupata, kaj la sindona Generalo Sebert laboradis sub dika dokumentaro por bone ordigi diversajn urĝajn aferojn.

La energia ĉefredaktoro de *La Revuo* estis simile okupata, rebatante la frapetojn de malamikoj, kaj ĉiuj trovis kuragigan apogon de la simpatiaj kaj unuanimaj sentoj de la Esperantistoj.

Mi unue intencis resti kelkajn tagojn en Havro kun mia bona amiko S-ro Ducros, kiu faras Esperantajn kursojn sub la *oficiala apogo* kaj aŭspicioj de la Urbestraro, sed diversaj aferoj devigis min tuj reveni Londonon, kie mi trovis vintran malvarmecon, nebulon kaj—hejmon.

Dank' al tiu vojaĝo multe da personoj diversnaciaj havas multe pli precizajn ideojn pri Esperanto, kaj almenaŭ unu Esperantisto povas konstati, ke la internacia lingvo donas al vojaĝo novajn interesojn, novajn plezurojn, novajn sciigojn kaj, pli bone ol ĉio, novajn amikojn.

EL JAPANUJO.

Itōme, Kobe, Japanujo,

2an de Octobre, 1907.

ESTIMATA SINJOBRO MILLIDGE.—De kelkaj semajnoj mi kun mia edzino troviĝas en Japanujo, kien ni translokitis nian loĝejon. Ni alvenis per la trans-siberia fervojo, kiu estis tre interesa. La vojaĝo daŭris dek naŭ tagojn, dum la vojaĝo per maro daŭras ses-sep semajnojn. Ni restis en Moskvo du tagojn, alveninte tien tra Holando kaj Germanujo. Ni veturnis en ĉevaleturilo tra Varsovio, kiu estas tre kurioza urbo kun malgrandaj, sed tre kolorigitaj vendejoj, kiuj havas surskribajojn dulingvajn—rusan kaj polan. Malfeliĉe ni ne rimarkis *Ul. Dzika*, kie logas D-ro Zamenhof. De Varsovio al Moskvo la vojaĝo daŭris tridek horojn. Moskvo estas bela urbo, kun multaj preĝejoj pentrindaj kaj luksaj, sed la bruo, kiun faras la veturiloj sur la ŝtonaj stratoj, estas kaprompa por la fremduloj. Nature ni vizitis Kremlon, sed nur povis marŝi ĉirkaŭ ĝi, ĉar la pluvo venis kaj ni devis reeniri hotelon. La longa vojaĝo de Moskvo ĝis Vladivostoko ne estis enuiga, ĉar ni vidis diversajn pejzaĝojn kaj interparoladis kun multaj kunveturantoj. Malfeliĉe, ni ne renkontis Esperantistojn, kvankam preskaŭ ĉiuj aŭdis pri Esperanto kaj estis "lernontaj ĝin en la estonteco." Preskaŭ neniu parolis la anglan lingvon, tial mi devis paroli kun ili per malbona germana aŭ rusa. De Vladivostoko ni vojaĝis vaporŝipe al Japanujo. Estas tre bela kaj interesa lando. La klimato estas bonega, iom varma, sed nun komencas malvarmiĝi. Nun, en Oktobro, estas kiel bela somera tago en Anglujo, kaj oni diras, ke tia vetero daŭras ĝis Kristnasko. La Esperanta movado faras progresojn en Japanujo, tamen mi ne renkontis Esperantistojn en tiu ĉi urbo. Mi vidis japanajn-esperantajn eldonajojn, inter ili jurnalojn por la studado de fremdaj lingvoj enhavantajn ankaŭ Esperantan rubrikon.

Estas strange, kian fervoron havas la japanoj lerni la anglan lingvon. Ekzistas almenaŭ dekdu jurnaloj japanaj-anglaj, kiuj enhavas la plej altstilajn anglajn pecojn el la literaturo, kun multaj notoj por la japanoj. Spite tio, ili trovas nian lingvon tre malfacila kaj bezonas multajn jarojn, antaŭ ol povu kompreni ĝi per angla lingvo. Volu bonvole sendi la BRITISH ESPERANTIST al mia adreso en Japanujo. Interesajn artikolojn mi tradukos por niaj jurnaloj. Esperanto elvokas kreskan intereson en la Okcidento, kaj la Shanghai'aj jurnaloj presis en la lasta tempo tre favorajn artikolojn pri ĝi. Koran kaj amikan saluton de

W. J. JARVIS.

Koncerto kun Esperantaj Kantoj.—Prof. Victor Bendix, dana komponisto, patro de nia amiko K. Bendix, estas nun en Londono por doni kelkajn koncertojn. En la lasta el tiuj, kiu okazos la 9an de Decembro en Aeolian Hall, New Bond-street, London, W., la fama dana kantisto Schmedes kantos tri kantojn, kiujn Prof. Bendix antaŭ ne longe komponis al Esperantaj teksto. Ni esperas, ke multaj Londonaj amikoj faros sian eblon ĉeesti la koncerton kaj tiel fari ĉi tiun unuan prezenton de Esperanta kantado al la Londona publiko tre sukcesplena.

PRI ESPERANTA KOLONIO.

Kontraŭ la letero de samideano F. Francis, kiu en nia Novembra numero proponis la starigon en Kalifornio de Kolonio Esperantista, ni ricevis de Sir Francis Barrow, de "Ulverstone," kritiketon.

La kritikanto opone demandas, ĉu tia kolonio ne estus kontraŭ la ideo de internacia lingvo? "Esperanto," li diras, "estas kaj devas resti lingvo *internacia*, t.e., lingvo komune posedata de ĉiuj nacioj, kaj nenies aparta propraĵo. Se oni starigus en Kalifornio tian Esperantistan komunumon, sub propra prezidanto, kaj kun propraj internaj legoj kaj kutimoj, ĝi devus obei la amerikajn legojn. Pro tio, Esperanto tuj ekfariĝus kvazaŭ *nacia* lingvo, aŭ almenaŭ fariĝus la lingvo de unu aparta amerika ŝtato."

Sed ĉu Esperanto en tia ŝtato efektive estus *nacia* lingvo? En la ŝtato certe partoprenus homoj el multaj diversaj nacioj, kaj certe la ŝtataj havus konstantajn rilatojn kun diversnaciaj samideanoj eksterŝtataj, kaj certe ili farus arangojn, kiuj allogadus kaj venigadus en la ŝtaton el la alilando multajn vizitantojn samideanajn.

La sola aparta specialaĵo de tia ŝtato estus, ke en ĝi Esperanto estus la *konstante* uzata lingvo, ĝi fariĝus gepatra lingvo, kaj eble pro tio kreigus lokaj dirmanieroj, kiuj estus kompreneblaj nur malfacile por la ceteraj Esperantistoj. Sed tiu tendenco estus ĉiam aŭtomate superregata de la neceseco komuniki kompreneble kun la cetera esperantista mondo kaj kun la ĉiam ŝanĝanta vizitantaro.

W. M.

POETIGA LINGVO.

At a recent lecture in Glasgow, one gifted member of the audience was so charmed with the subject that he composed extemporaneously the following:

Esperanto, magic key!
Charm to verbal liberty!
Cosmopolitan in plan
Linking closely every man!

CHRONICLE.

NEW GROUPS.

This month we have again to greet new groups. Seven have been added to the list—HALIFAX, HAWICK, HIGH WYCOMBE, MIDDLESBROUGH, STOCKTON, EPWORTH and a second group at NORWICH. This brings the total of affiliated groups up to ninety-eight. *Kreskegu la nombro plu!*

IMPORTANT.

Will those contributors who kindly send us reports of group activities for Chronicle purposes be careful to see that their reports are made out on separate sheets of paper, and not sent in as part of an order for books, &c.? The name and address of the sender should be mentioned on the report, which should be sent in WELL BEFORE the 20th of the month.

Contributors should put in their report only such information as they think will be of interest to our readers generally. If the local group has hit upon some happy idea for interesting and effective propaganda, or has initiated some agreeable and efficient way of teaching Esperanto, or has evolved some helpful scheme for the organising of Esperantist efforts, let such ideas be sent to the *Redakcio*, who will see that they are put forward for the benefit of the common cause.

THE BRITISH ESPERANTIST is the "voice" of the British Esperantists—the means of proclaiming to workers the ideas of fellow-workers; all who wish to make public really useful ideas can and should avail themselves of the central voice to gain the public ear. Only so can our gazette become what it aspires to be—the unifier of activity which would otherwise be ineffectual for want of co-operation, the encourager of the faltering and the helper of the strong!

LONDON.

London Club.—The weekly club meetings on Fridays have been well attended. Little classes, under the able leadership of a few zealous workers, engage in the study of some text-book or literary classic; while other members engage in spirited Esperanto argument on subjects philosophical or less abstruse, according to the inclination of the moment. After an hour of such preliminary activity, the majority of the members adjourn to a special room to take part in an Esperanto debate. During the past month the following subjects were discussed:—(1) What is Beauty? (2) The organisation of open-air Esperanto meetings in the parks next summer. (3) Are we the victims of our emotions? (4) Should we put the clocks forward an hour and rise earlier? (5) The Basis of Individualism. Most of these debates have been keenly taken part in, but would it not be possible to find subjects somewhat more profitable and interesting from the point of view of the ordinary listener? Such subjects as (1), (3) and (5), no doubt, rouse very lively interest in the minds of philosophers, but we venture to think that most of the audience at these debates would prefer to listen to a discussion on, say, How to acquire fluency in Esperanto?—What is the best way of starting a local group?—How can individual Esperantists best help the general propaganda?—and so on. The *Redakcio* will also be glad to receive communications on such subjects.

Norda Stelo.—On October 23 Mr. G. Ledger gave a popular scientific lecture at Holloway Hall, N., entirely in Esperanto, on "Mi kaj mia Mikroskopo," with original blackboard illustrations.

Northern Polytechnic.—A new Esperanto class has been started, on Tuesdays (7-10 p.m.), in addition

to the one already successfully being conducted by Mr. G. L. Browne. Instructor, Mr. A. Lyndridge.

Stepney.—The first half-yearly meeting of this group took place on November 13. The secretary (Mr. J. C. Navarre) reported that the number of members had doubled during the last half-year. Mr. O'Keeffe, the president of the group, said that he would hold a monthly examination of the group members, and that a prize would be given to the one who passed first. Some of the members are initiating a *Rondiranton*, which will also be an excellent auxiliary to the ordinary teaching. The group meets every Wednesday evening, at 8.

Tottenham.—A class has been started by Mr. Lawrence E. Hilton at the High Cross Institute. It is held every Monday evening, at 8.30.

Watford.—A class is held every Monday evening at 8, at the studio of Mr. W. Coles, *The Broadway*. Teacher, Mr. Frank Watters. Particulars from Mr. Coles.

West London.—The West London Esperanto Group and Photographic Society has published a small propaganda booklet, wherein are briefly set forth the present spread of Esperanto throughout the world, the rules of the society, with names of members, &c., and a useful list showing the comparative numbers of Esperanto centres in different countries of the world. Among other interesting information are mentioned "The Objects of All Groups." Worthy as the objects mentioned are, we would hesitate to name them the "objects of all groups." We think it would be more discreet—more prudent and expedient—to speak of them as the "objects of the group." We refer more especially to object 3.

THE PROVINCES.

Birmingham.—An Esperanto Section has been formed in connection with the Cosmopolitan Club. The meetings will be held on alternate Tuesdays until the end of the year. At the first meeting, Dr. Lloyd Owen, who gave a highly instructive and interesting lecture on "International Languages," was elected president. Mr. Honily Deacon was elected vice-president, and Mr. P. S. Beaufort secretary.

We have received a long and interesting report from our energetic journalistic friend, Mr. W. H. Garbutt, as to the progress made by Esperanto in the Midlands during the past few months, but owing to the lateness of its arrival we are compelled to hold it over for our next number.

Bradford.—The two elementary classes now running on Tuesday evenings at the Commercial College, under the Education Authority of the city, are being well attended, about eighty students being on the registers. Messrs. Whitaker and Holmes are in charge. An advanced class is also being conducted by the former on Friday evenings at the same place, with a membership of about seventeen students. The society has arranged a programme for each Thursday evening to the end of the year, in the Temperance Hall; so far, the attendance and interest displayed have been good.

Brighton and Hove.—A most successful course of Esperanto has been arranged in conjunction with the local Technical College (Principal, Dr. Draper). The lessons are being given by Mr. T. P. Cameron, secretary of the Battersea Group. The first meeting took the form of an open lecture, when some 100 people were present, sixty students ultimately going in for the whole course. Although in the first place the arrangements were made by the Brighton and Hove Group, the Technical College authorities have since taken over the whole matter, and it is hoped that Esperanto will be put in their curriculum for next term. The classes are held on Monday and Friday evenings.

Buxton.—The group regrets to announce the death, on November 11, of Mr. John Hadfield. Mr. Hadfield was the pioneer of Esperanto in Buxton, and it was mainly owing to his efforts that last year instruction classes were started, and a group formed, of which he acted as secretary as long as his health permitted. Mr. Hadfield was of too retiring a disposition to become widely known as an Esperantist, but he was a patient and zealous worker for the cause, and he is greatly missed by the Buxton *samideanoj*. Passionately fond of music, his setting of "Amikeco" will be well known to many Esperantists. Mr. J. A. Lees, L.D.S., has been appointed secretary of the group.

Nia aero is attracting considerable interest in Buxton, and the group is prospering greatly. Early in October an open meeting of the group was held in the Town Hall to inaugurate the season, when the president (Mr. Sydney Taylor, B.A.) gave a lecture on Esperanto, and Mr. J. A. Lees, hon. secretary, gave an account of *La Tria*. Last year the *grupanoj* numbered fourteen; this year more than seventy members have been enrolled. The Education Authority has granted the use of the Buxton Council schools for instruction classes in connection with the group, and three classes for beginners are held simultaneously every Tuesday evening. The outlook for the future is most encouraging, and the Buxton leaders hope to establish and maintain this group as the strongest and most active at least in North Derbyshire.

Cambridge.—Our Cambridge *gesamideanoj* do not intend, apparently, to allow the grass to grow under their feet! In the early part of the present year, a small group of enthusiasts, with their eyes on the Congress, banded themselves together for mutual instruction and conversational practice, with headquarters at 10, Emmanuel-street. As the Congress approached, enthusiasm grew, and eventually daily meetings were arranged. Our foreign *samideanoj* could appreciate the results, even more than we, when, after what was probably a tedious day's travel, they arrived in Congresstown to find the members of the "White Button Brigade" waiting to welcome them, and to direct them to their various lodgings. During the following week, also, one could find them conducting parties through the colleges, showing them the beauties of the river or the surrounding country, and ever ready to render any service in their power for the comfort and entertainment of their visitors. Immediately after the Congress they placed themselves on a firmer basis under the title of "The Cambridge Esperanto Club," formulated rules, and became affiliated with the B.E.A. Since that time their progress has been continuous, and they are now making arrangements for the celebration of the enrolment of the hundredth member of the club. Meetings are held twice weekly, and both old and new members are looking forward with pleasure to the time when old friendships will be re cemented and new ones made in *La Kvara*.

A meeting of the Cambridge Town and University Esperanto Society (the C.U.T.E.S.) was held on October 25, Dr. George Cunningham presiding. The President asking for suggestions, alluded to the significance of their title: *Town and University* Esperanto Society. If they carried out the true spirit of Esperantism, they would have no difficulty in making a combined society of town and University a success. Professor Mayor, who afterwards spoke a few words on the spirit of Esperantism, endorsed Dr. Cunningham's opinion. Professor Mayor was elected hon. president of the society, with Dr. George Cunningham as acting president, Professors G. Sims Woodhead, J. J. Thomson, A. Sedgwick and Oscar Browning as hon. vice-presidents, and Mr. Catling as acting vice-president.

Chatham.—At a meeting which took place early in November, in connection with the Congregational Church Institute, a debate was held on "Esperantism," with Dr. J. Pollen in the chair. Mr. Paul Mathews, M.A., opened the debate, and showed the great value of an international code language for science, and for spreading knowledge at greatly lessened expense. A vigorous discussion followed, the audience showing lively interest in the subject.

Cromer.—A class has been formed here, which meets twice a week. Twenty-six members have joined, and the average attendance up to the present is fourteen. Instructor, G. Wilson Burn, M.R.C.S.E.

Derby.—A Derby Esperanto Society has been formed, with Dr. R. Legge as president, the Rev. R. C. Bindley (Mickleover) and the Rev. G. C. Beach (Derby), vice-presidents, and Mr. A. Watson and Mr. J. Potter, joint hon. secretaries. An encouraging meeting of the society was held at the Mechanics' Institute on November 13, under the presidency of Dr. Legge. After one of the secretaries had made a statement as to the formation and aims of the society, a very generous offer was made by Dr. Luce, who placed at the service of the group members, for fortnightly use, a room at his residence, 42, *Friar-gate*. A class for beginners has been formed, and there is also opportunity for the more proficient to study and discuss advanced work.

Gateshead.—The classes for instruction have been continued throughout the summer months. Miss Barber, of Newcastle, is now the *instruistino*, and there is every prospect of good work being done throughout the winter, too. An interesting lecture on the Cambridge Congress was delivered in Unity Church on October 23 by the Rev. G. A. Ferguson. The lecture, which was interspersed with Esperanto songs, was greatly enjoyed, the members of the group expressing their gratitude by presenting the lecturer with a nicely-bound copy of "Esperantaj Prozajoj."

Newcastle.—In connection with the inauguration of the North of England Esperanto Society, a meeting of delegates was held on November 16 in the lecture-room of the Newcastle and District Esperanto Society, 3, Royal Arcade. Delegates from the groups at Darlington, Stockton, Middlesbrough, West Hartlepool, Bishop Auckland, North and South Shields, Whitley Bay, &c., were present. The society has for its objects the uniting and strengthening of the different groups in the North of England, the arrangement of public lectures and entertainments, and the propagation of Esperanto generally. The Rev. W. J. Wingate, of Bishop Auckland, was elected acting president, and Mr. Horton, of West Hartlepool, hon. treasurer. The proceedings were followed in the evening by a public meeting, at which there was a large attendance, Mr. C. S. Pearson, of North Shields, being the speaker. After the address, the non-Esperantists present were invited to join the Newcastle Society and many new members were enrolled.

Reading.—This new society is progressing favourably, and has nearly sixty members, a large number being members of the teaching profession. Dr. W. J. Clark, M.A., the esteemed president and hon. instructor (who has recently contributed to Esperanto literature by the publication of that interesting propaganda work, "International Language: Past, Present and Future"), teaches the language by means of the "Berlitz" and *Bildaro* methods. Several propaganda lectures in connection with local societies are in contemplation. The group will be pleased to meet any Esperantists at their weekly meetings in the *Unitarian Hall, Denmark-road*, on Tuesdays at 8.15 p.m. Hon. secretary, Mr. S. Jackson Coleman, 107, *Broad-street*.

Shanklin, Isle of Wight.—A juvenile class for the study of Esperanto was inaugurated early in

November. Sixteen children, all under fourteen years of age, joined the course. Including the young people, the total membership of the Shanklin Society is now forty-seven.

Ventnor, Isle of Wight.—At a meeting held in St. Wilfrid's schoolroom on October 31, an Esperanto Society for Ventnor and district was formed. Dr. Blake was elected president, and Mr. J. C. B. Durrant hon. secretary. Twenty-four ladies and gentlemen gave in their names for membership, and the offer of Captain von Herbert, of Shanklin, to act as instructor was accepted.

Vickerstown.—A lantern-lecture was given some time ago by Mr. J. Milner. It was a pronounced success, and good results are anticipated. The local group is doing effective work, especially among the lady teachers in the various Council schools at Barrow-in-Furness. In fact, almost one-half of the members of the Vickerstown Society are day-school teachers.

West Hartlepool.—On November 2, an Esperanto Social was held under the auspices of the group. A large number of people were present to listen to the address which was delivered by Mr. J. Archyll Jones, B.Sc., and to enjoy the musical programme, several items of which were given in Esperanto.

Wisbech.—As the result of a lecture given by Professor Christen in the Institute Hall, a group has been formed at Wisbech, with Miss P. H. Peckover and Miss Laura Staveley as patrons, and Miss E. Miller as secretary and treasurer. Mr. Murray was appointed instructor to the group, and undertook to give a series of thirteen lessons, the meetings to be held weekly at the Institute Hall on Tuesday evenings, at 8 o'clock, in No. 2 Committee-room.

SCOTLAND.

Edinburgh.—The Edinburgh Esperanto Society now has over 320 members, a gratifying result of the enterprise of its leaders. In order to provide additional classes, a room has been rented in the Synod Hall, where classes are held every day except Saturday. The society now runs ten different classes each week, including a class at Corstorphine instructed by Mr. William Morrison, F.B.E.A. A number of blind persons are receiving free instruction at the meetings. At the exhibition of educational literature held in connection with the annual meeting of the Educational Institute of Scotland, in Edinburgh University, on September 20 and 21, Messrs. Easson and Wilson, of the Edinburgh Group, arranged a large and important exhibit of Esperanto books, and sold about 400 publications, besides giving away a considerable amount of propaganda literature. It was remarked that members of the teaching profession, who last year were inclined to sneer at the Esperanto exhibit, were this year more interested and sympathetic, and a considerable number of teachers gave evidence of their practical acquaintance with Esperanto.

Glasgow.—Since last report the group has been enrolling new members every week, and has had to take extra accommodation in headquarters, the Alexandra Hotel, to cope with the classes. The ordinary meetings are being exceptionally well attended, and besides having had a "Symposium," and a night for conversation, members have had an excellent paper on "R. L. Stevenson and his Travels," by Mr. R. Armstrong, jun., and another on an "Internacia Monsistemo," by Mr. James Ford, of the Edinburgh Esperanto Society, who, it will be remembered, appeared with so much success in the *teatralo* at Cambridge. Some Esperantists were among the officers of the Russian squadron which has just been visiting the Clyde. They were invited to attend the last meeting, but unfortunately could not be spared from duty on that evening. The meetings are con-

ducted entirely in Esperanto, even the minutes being kept in the language. Mr. W. R. Hall, the librarian, is doing good business at his bookstall, which he sets up at every meeting.

Hawick.—A group has now been formed here, with Mr. R. Miles as president and secretary, and Mr. A. H. Goodfellow as treasurer. On November 11 a lecture was given by Mr. Miles to a numerous audience at the Westport Literary Guild. Much enthusiasm was aroused.

WALES.

Rhosllanerchrugog.—The prize for the best poem in Esperanto, offered by the Rhosllanerchrugog Choir Eisteddfod, has been awarded to Dr. W. Winslow Hall, of Kilburn, for a composition entitled "Por Ciu." Sixteen Esperantists took part in the competition.

MR. CHRISTEN AT BEDFORD.

To the Editor of THE BRITISH ESPERANTIST.

DEAR SIR,—Will you allow me a little space to describe the effects of the Esperanto Week which Professor Christen has just held here?

Desiring to increase our membership, we invited Mr. Christen to come here, which he very kindly and courteously consented to do. Some weeks before coming, he sent us between three and four thousand handbills for house-to-house distribution, and requested us to advertise his visit thoroughly in the local Press. We also had a hundred and fifty large bills printed for display in shop-windows, and engaged a sandwich-man to promenade the town for two days before the lecture.

The week commenced with a free lecture in the Town Hall on Monday, the 18th inst. In spite of a very wet day, about four hundred were present. Mr. Christen is an excellent lecturer, who not only holds the attention of his hearers, but keeps them amused. After relating the history of Esperanto, he explained the construction of its vocabulary and grammar. The audience very quickly grasped the meaning of the suffixes and prefixes, and, in reply to his questions, there was soon a chorus of correct answers.

The following day Mr. Christen commenced his classes. The weather was still very wet, and the afternoon class was thinly attended. In the evening there was a dense fog, and our hearts sank. However, thirty-five pupils took the course of four lessons, and followed the Professor's teaching with eager interest. Mr. Christen's teaching method is excellent. While he is very amusing, he holds his class firmly in hand, making them attend strictly to business. By the concluding evening he was able to tell his pupils a long anecdote in Esperanto, which they translated sentence by sentence.

The president of our meeting, Mr. W. H. Allen, J.P., was not an Esperantist, yet by the close of the evening he was sufficiently convinced of the merits of our language to invite Mr. Christen to give an address at his works, the Queen's Engineering Works. This is a large concern which does business in all parts of the world. It made the pumps for raising the sunken warships in Port Arthur, and has recently fitted the electric lighting in the *Lusitania* and *Mauretania*. Mr. Christen lectured to a large audience there, who received him enthusiastically. This in itself was a most grave success, as all Esperantists will understand.

One important feature of the Esperanto Week is that it has brought us into touch with a number of people whom, as a group, we totally failed to reach. Amongst his class were five teachers of languages engaged at the public schools for which Bedford is

famous, several military men, and members of the local branch of the Independent Labour Party. In spite of our efforts, we found that many people here were ignorant of our existence, or did not attach any importance to the presence of such a society in their midst.

I should strongly advise all progressive groups to avail themselves of Mr. Christen's generous and efficient services. If they already have a good membership, he will undoubtedly increase it. If they have only just commenced, he will give them such a start as they cannot possibly make for themselves. The effect of a few isolated public lectures or newspaper articles is insignificant in comparison with that produced by a complete week's campaign. Groups need not fear financial loss, as Mr. Christen pays all expenses—advertising, delivery of circulars, and hire of rooms.—I am, sir, yours truly,

J. C. SNAPE, Esperanto Consul.
18, St. Peter's, Bedford, November 23.

RECENT LECTURES.

October 7.—CHESTER. Mr. Robert Jackson, secretary of the Esperanto Club, addressed the members of the Socialist Society. Many questions asked, and interesting discussion.

October 11.—HALSTEAD, ESSEX. Before the Literary and Debating Society. Miss Inman. Chairman, Rev. H. W. James. There was a good attendance, and a discussion followed.

October 14.—NEWCASTLE. At the Temperance Institute. Mr. C. S. Pearson, of North Shields. Chairman, Mr. E. F. Wilkinson.

October 15.—SHEFFIELD. Before the Heartshead Literary and Debating Society. Mr. Maurice Pearson; also on the 26th, before the Cemetery-road Baptist Institute. A good attendance in both cases, and much interest expressed.

October 16.—LONDON. Working Men's College Debating Society. Subject: "Cu Esperanto taŭgas por la literaturo?" Opener, Mr. G. L. Browne. The majority acclaimed the success of Esperanto in the literary field.

October 18.—LOWER WYKE. Men's Guild, in the Moravian Schoolroom. Miss Sutcliffe gave an interesting lecture to a crowded audience, and Mr. Todd, of Wyke, showed Congress views. Mr. Cameron presided.

October 22.—HARROGATE. Y.M.C.A. Literary and Debating Society. Mr. R. H. Swainson. Audience much interested, and class formed.

October 22.—BIRMINGHAM. St. Giles' Institute. Mr. W. C. Amery. Address to Guild. Chairman, the Rev. J. C. Richards. Literature sold.

October 23.—EDINBURGH. Telegraphic Literary and Debating Society. Mr. John M. Warden, F.F.A. Chairman, Mr. R. D. Binstead, Controller of Telegraphs. 120 present. Literature distributed.

October 25.—GRANGEMOUTH, N.B. At the Y.M.C.A. Institute. Mr. Ernest G. Smith, M.A., LL.B. Good attendance, and study circle formed.

October 28.—THEALE. Heathbrae School. Dr. W. J. Clark, M.A. About forty present, including three masters from Bradfield College. All were much interested, and a local class has been formed. Instructor, Mr. S. Jackson Coleman, of Reading; hon. secretary of class, Miss May Brown, "The Chestnuts," Theale.

October 28.—NEWCASTLE. Mr. A. Christen's "Esperanto Semajno." Chairman, Sir Isambart Owen, M.A., D.C.L. Twelve hundred to 1,300 present; 130 enrolled for the "Week."

October 28.—NEW BARNET. Literary and Debating Society. The Rev. C. A. McLaughlin. Mr. P. H. A. Marchand, J.P., C.C., presided.

October 28.—GLASGOW. St. Mary's Church Literary Society. Mr. R. J. McLaren. Chairman, the Rev. F. Llewellyn Deane, M.A., Rector. Clergy much interested in the Biblical translations shown. Useful discussion followed.

October 29.—GOBOWEN, OSWESTRY. The Rev. J. A. Balshaw. Mr. G. W. Ferrington, secretary to the Higher Education Committee, presided. There was a good attendance, and it was decided that a group be immediately formed.

October 29.—CAMBRIDGE. At Emanuel Congregational Church. Esperanto debate under the chairmanship of Dr. Green, Opener, Mr. Stearn, whose proposition in favour of Esperanto was carried.

October 31.—STAMFORD. At the Public Library. The Rev. A. J. Edmonds, Vicar of Great Gransden, Sandy. Major Hart presided. Much interest was shown by the large audience, and a group is being formed.

November 1.—READING. The Friends' Institute. Dr. W. J. Clark, M.A. The chairman, Mr. Stansfield, secretary to the Friends' Educational Association, expressed warm appreciation of Esperanto and his wish that it could be introduced into the schools of the Association.

November 1.—GLASGOW. Clarion Scouts Literary Class. Mr. Ernest G. Smith, M.A., LL.B. An interesting discussion followed.

November 1.—EDINBURGH. Warrender-park U.F. Church Literary Society. Mr. W. M. Page. Sixty present. Sympathetic discussion, and converts made.

November 1.—BRIGHTON. Municipal Technical College. Mr. P. J. Cameron. About 100 present, of whom sixty joined the bi-weekly course, now taken over by the College authorities.

November 2.—LIVERPOOL. Edge-hill College. Dr. Sydney Whitaker, before an audience of 150 teachers. Much interest, and many books sold.

November 2.—KEW. The Kew Coterie (Kew Literary Society). About sixty present, including many leading residents. A letter was read from Professor Rapsin, Professor of Sanskrit at Cambridge University, expressing a qualified approval of Esperanto. There was a lively debate at close of lecture.

November 4.—WISBECH. At the Institute Hall. Mr. A. Christen. Miss Peckover presided, and made a most interesting speech. About 300 present. It was decided to form a group.

November 5.—PENGE, LONDON. Parochial Hall. Mr. D. H. Lambert, B.A. The Vicar of St. John's presided. A good attendance, and many manuals sold.

November 5.—TAUNTON. Literary and Philosophical Society. Miss Fyson, headmistress of the Central (Girls') School. The Ven. Archdeacon Askwith presided.

November 8.—HORNCastle (Lincs.). Technical Schools. Mr. W. Snowden, of Epworth. Audience about sixty. Lecture very well received and keen interest aroused. Mr. J. G. Southwell will form a

class in January, and *The Hornbeam News* will publish weekly articles.

November 10.—HAWICK. West Port Guild. Mr. R. Miles. The Rev. Alex. Westwater presided. There was a very large audience, and Mr. Miles's lecture and Esperanto songs were much appreciated.

November 11.—SHEFFIELD. St. Barnabas' Church Literary Society. Mr. Maurice Pearson. There was a fairly large audience, all of whom were much interested.

November 11.—BELFAST. Crescent Literary Society, in Victoria College. Miss Worth, B.A. A vigorous discussion followed.

November 11.—LUTON. Mr. A. Christen. One hundred present. Small class formed.

November 18.—BIRMINGHAM. St. Martin's Hall. Address by Mr. W. C. Amery. Mr. H. B. Faulkner in the chair. Recruits for class enlisted.

November 18.—BRADFORD. Mr. A. Christen. Three hundred and fifty present. Forty students for the "Esperanto Week."

November 19.—BELFAST. Linen Hall Library. Dr. J. C. O'Connor, M.A. Rt. Hon. Robert Young, P.C., J.P., presided. The Rev. Canon Spence, Dr. Clarke Robinson, and Professor Max Freund also spoke. A large and appreciative audience.

November 19.—BOURNEMOUTH. Mr. J. F. H. Woodward. Chairman, Mr. Alan Bechervaise. There was an excellent attendance, and the lecture was much appreciated. At the end "La Espero" was sung by members of the B.E.S., according to the setting composed by the lecturer.

November 20.—EDINBURGH. Argyle-place U.F. Church Literary Society. Mr. W. M. Page. Large audience. Good discussion. Literature distributed.

November 22.—DUBLIN. Dr. J. C. O'Connor, M.A., in the Lecture Theatre of the Royal Dublin Society. Mr. F. E. Fournier d'Albe in the chair.

* * * * *

HOW TO LEARN ESPERANTO.

Like all other languages, Esperanto can be best learned in association with others and under the guidance of a competent teacher; therefore, if possible, join a class, or failing that, get someone to study with you.

Every beginner should follow two important rules:—
(1) Read aloud every day a portion of some approved Esperanto text, with especial reference to pronunciation; (2) translate and carefully study, by means of an approved instruction book, the "Ekzercaro,"* and thus become familiar with the structure of the language, and at the same time so associate in the mind the affixes and roots with their meanings that, when either of them is seen on paper or heard pronounced, the exact idea it represents will arise in the mind.

Scrupulously avoid the practice of translating English words and phrases literally into Esperanto without carefully considering their real meaning or what they would convey to a foreigner.

After some progress has been made and the wonderful freedom of the language begins to be realised, a word of caution is necessary. We can hardly go wrong in the order of the words or in the form of the

*The editions by Bul'ien or Geoghegan are recommended, together with the *Konkordanco de Ekzercaro*, by A. E. Wackrill.

sentence; but in the formation of words two points should be remembered. By the construction of the language, any prefix or suffix may be affixed to any word, and any one word may be compounded with any other word; this gives us the power of forming millions of words, but many of them would be illogical or meaningless, and the number actually required would not exceed a few thousands. Therefore we must avoid illogical or meaningless combinations (still less should we waste time in purposely making them), and also remember that, though the word may be absolutely correct and we are quite at liberty to use it, yet it may not be the one commonly used by others to express the same meaning.

This sense of freedom, coupled with the idea that the language, being artificial, has been *made*, has naturally led many ardent Esperantists at some time or other to think that in some small point they could improve either the grammar or the vocabulary, and to spend some time over it. The ultimate result is, in most cases, an increased admiration for the practical wisdom of the author of the language. In some cases, however, the improvement may be real, and this involves a point of great importance. In Article 4 of the "Declaration of Boulogne" (which is absolutely binding until it is altered by a body of at least *equal* authority) it says: "The only foundation of the Esperanto language . . . is the little work, *Fundamento de Esperanto*. If anyone diverges from the rules and models given in this said work, he can never justify himself by the words, 'So wishes or advises the author of Esperanto.' In other words, not even the author of the language himself is allowed to introduce arbitrarily a real improvement. The wisdom of this provision is generally recognised, and, indeed, it forms the great bulwark against those changes which we see going on in the national languages, produced by what is called phonetic corruption or decay, because it ensures that every learner in the future, as in the past, will start from the same point and practically learn from the same book. The 3,000 roots should be mastered and used whenever possible. A number of new roots (chiefly technical terms) have come into common use, but until these are authorised (as they probably will be as a *supplement* to the *Fundamento*) they do not form an integral part of the language; and anyone using unauthorised words, not in common use, may in a short time find himself understood with difficulty.

This leads us to the final rule to be adopted, which is, to carefully read the best authors in the language and converse as much as possible with adepts, in order to acquire that knowledge of words and phrases in common use which will qualify one to be regarded as no longer a learner, but an expert Esperantist.

Cromer.

G. WILSON BURN.

KOMPATINDA LUPO!

"Nu," diris la fiera edzino kiu kredis, ke si h̄as belan sopranan vōcon, "se estus necese, mi povus evitigi per mia kantado, ke la lupo (la malsato) alproksimigū nian pordon."

"Mi ne dubas, ke tio sukcesas," respondis la edzo, kiu jam suferis multe, "sed supozu, ke la lupo estos surda?"

A. F., Los Angeles, Cal.

LIBRARO KAJ GAZETARO.

Internacia Scienca Revuo (Novembro). — "Eco de logika pensado," de D-ro K. B. R. Aars (Norvegujo). Daŭrigo kaj fino de "Horkalkulo" (internacia horo). En tiu ĉi artikolo, D-ro Valienne donas diagramon de horloĝa ciferplato kun tri montriloj kaj tri ringoj. La ekstera ringo montras 24 lokojn de la terglobo, sur kiuj pasas 24 meridianoj; la dua ringo estas dividita laŭ 60 egalaj partoj por montri la minutojn; la tria ringo (movebla) estas dividita laŭ 24 egalaj partoj montrantaj la 24 horojn de la tago. "Perlaboro de infanoj en Praha," de J. F. Khun. Daŭrigo kaj fino de "La moderna teorio de elektra kondukeco," de J. M. kaj F. P. Sexton. Inter notoj kaj informoj troviĝas respondoj de Sinjoroj G. Vallée kaj A. Montrosier, al la artikolo "La poŝhorloĝo kiel kompaso," de S-ro. Herzog. Sub la rubriko "Korespondado," oni skribas pri la teknikaj vortoj. W. W. Padfield pri la vorto "jam," kaj Pastro J. Cyprian Rust pri "Papilioj kaj iliaj parencoj." Parolante pri la greko-devena sufikso *-tomio*, S-ro Meier rimarkigas, ke la scienco havas siajn proprajn terminojn, kiuj estas vere internaciaj; kial do aliigi ilin? — G. C.

Konkordanco de Ekzercaro de D-ro L. L. Zamenhof; *ellaboris* Alfred E. Wackrill. Laŭ la vortoj de Rektoro E. Boirac, kiu verkis la antaŭparolon de tiu ĉi verko, "Ekzercaro estas la eble plej grava parto de *Fundamento de Esperanto*" kaj pro tio ni tre plezure akceptas la novan libron. Por ĉiu lernanto kaj instruisto, ĝi havas nedubeblan valoron, ĉar per ĝia helpo oni povas rekte trovi la sencon de ĉiu vorto en la *Ekzercaro*, kaj plie, ekscii la veran Esperantan stilon, kiun rekomendas D-ro Zamenhof. En la antaŭa parto de la libro troviĝas la tuta *Ekzercaro*, al kies ĉiu frazo S-ro Wackrill donas numeron. En la *konkordanco* mem ĉiu vorto estas alfabeto ordigita kaj sekvas la frazoj (kun numeroj de ekzerceto kaj frazo) en kiuj troviĝas tiuj vortoj. Tiamaniere oni povas kun la plej granda facileco akiri la spiriton de la lingvo laŭ ĝia uzado en la *Ekzercaro*. Tamen (oni povas ĉiam "tameni," recenzante homan laboron) kelkaj mankoj, laŭ nia opinio, faras la verkon neperfekta. Kvankam ni trovas, en ilia ĝusta loko la tiel nomitajn sufiksojn, kiujn aparte tabeligas preskaŭ ĉiu lernolibro (ekz. *in*, *eb. mal*, *k. c.*) mankas la oftaj vortpartoj *on*, *op*, kaj *obl*. Tia verko, kian entreprenis S-ro Wackrill ankaŭ ne povas esti plena sen la tabeligo de la partikoj *ant*, *int*, *ont*, kaj *at*, *it*, *ot*. Ĝi ankaŭ devus enhavi, en alfabeto ordo, la verbajn finiĝojn *as*, *is*, *os*, *i*, *us*, *u* kaj la ceterajn gramatikajn finiĝojn, kies uzadon la lernanto tre ofte deziras ĝuste kompreni. Ni, do, esperas, ke en estontaj eldonoj troviĝos, en alfabeto ordo, ĉiu ero, per kiu la Esperantisto konstruas ĉiun sian vorton. Konfese la laboro de S-ro Wackrill jam estas sufice peza, kaj ni kore gratulas lin pro la pacienco kaj zorgo, kiujn li dediĉis al tiu *fundamenta* helplibro. — H. C.

La Historio de l' Bahaj'a Movado, Universala Fido. Esperantigita de W. W. Mann, laŭ la angla teksto de Sidney Sprague. — Tre interesa brosuro, tre belstile prezentata de nia konata kabalalanto. La Bahaj'a movado celas la praktikan fratecon de la tuta homaro, tute ne kontrastante la diversajn religiajn sistemojn jam ekzistantajn; kontraŭe, ĝi interkoncentigas ilin, montrante ilian esencan unuecon. La fondinto Baha Ullah, kiu mortis en 1892, lasante al sia filo Abdul Baha la spiritan gvidadon de la movado,

lasis post si "Libron de la Legoj," en kiu, inter aliaj sagaj konsiloj, li admonas siajn sekulojn *serci universalan lingvon*, dirante: "Ci tio estas la vera unuigilo, se vi scius, kaj la plej granda fonto de interkonsento kaj civilizado, se vi konfesus. Instruu al la infanoj en ĉiuj lernejoj tiun ĉi komunan lingvon, por ke la tuttero fariĝu unu lando kaj unu hejmo." — A. E. W.

Patro nia. — Horo por soprano, aldo, tenoro kaj baso. Teksto kaj kompono de Johano Gothardo. Dedicita al la IIIa Kongreso Esperantista. Ĉeblebla ĉe "Espero Katolika," Ste. Radegonde (F. et L.), Francujo. Prezo de la partituro kune kun la 4 apartaj voĉoj, 60 Sd. (1s. 3p.) — La verko, la 154a de bone konata en Wien komponisto, membro de la "Esp. Klubo Wien," kiu eldonis ĝin pseŭdonime, estas vere inda dediĉajo kaj meritas plenan laŭdon. Abato Em. Peltier nomis ĝin belega, kaj oni kantis la horon dum la katolika Diservo en Cambridge per la afabla helpo de S-ro José Guivy. La eldono havas oportunan formaton kaj estas tre bone presita.

La Verda Standardo (Oktobro) Monata organo de la *Hungara Esperanta Societo* kaj de la *Adriatika Ligo Esperantista*. Ĉefredaktoro, S-ro A. de Marich. 16 paĝoj (6 x 9 coloj). Jara abono, 4 kronoj (1.66 Sm.). Redakcio, Budapeŝt IX., Ulloj-ut 29. — Tiu ĉi ne estas ĝuste nova gazeto, ĉar ĝi levigas el la cindro de *Esperanto*, kiu (kiel diras S-ro de Marich en sia malferma artikolo) "ne mortis, sed nur dormis kaj, dum sia dormado, ŝangiĝis je *La Verda Standardo*. Ĉu naskiĝo, ĉu reviviĝo, ni kore deziras al ĝi la plej plenan sukceson. Ĝi estas klare presita sur bona papero kaj redaktita nur esperante. Enhavo: — "Pripensajoj," el la germana, de F. Süssmuth; "Enteriga kanto sonas," de A. Petöfi, esperantigita de A. de Marich; ilustraĵoj de la banejo en la Margareta-Insulo, Badapeŝt, de la Hungara Parlamento, kaj de la Hungara Reĝa Palaco en Budapeŝt; fino de "Ĉu Esperanto estas romana? Esperanto kaj la Hungaroj," de G. Kolowrat; "Guteton da Lakto!" el la vivo de Armenoj dum la buĉado de Armenoj en Turkujo, de A. Agaronjam, tradukita de G. Davidov. — G. C.

La Revuo (Novembro). — "La Rabisto," de Schiller, tradukita de nia Majstro, finigas. Tiu ĉi belega traduko pruvas ankoraŭ unu fojon, la mirindan kapablon de nia lingvo esprimi la plej delikatajn nuancojn de pensado kaj sentado, kaj eĉ montri la precizan skribmanieron de ĉiunaciaj verkisto. Per Esperanto ni povas doni multe pli bonan ideojn pri la stilo de iu alilanda verkisto, ol ni povus, se la traduko estus en nia patruja lingvajo. Kiam ni legas kaj studas, kaj komparas kun la originala teksto, esperantajn tradukojn de tiaj verkoj, kiaj *La Rabisto*, *Hamleto*, *La Predikanto*, *Paŭlo kaj Virginio*, *La Faraono*, *Cielo kaj Tero* kaj multaj aliaj, ni miregas, ke iu ajn volas aliigi nian belan lingvon eĉ en la plej malgranda ero. Ĉu deziras tiuj ĉi ŝangfrenezaj homoj enjeti tiajn verkojn en la paperscuoj? Ĉar tio certe estus la rezultato de ilia laboro, se eble ili sukcesus. *Ne tuſu fundamenton!* *Ne altrudu ŝangojn!* devus esti la batalkrio de ĉiu vera Esperantisto. *La Revuo* daŭrigas subteni sian altan reputacion, kiel altklasan literaturan gazeton. En la plua enhavo troviĝas versaĵo de Uhland, "La Montanida Kanto," esperantigita de H. Hodler; "La Perdita Ĝojo," de Olive Schreiner, tradukita de P. A. H. Muschamp. Sub la rubriko "Cirkaŭ la Kongreso" estas kelkaj tre interesaj kaj amuzaj skizoj kaj raportoj pri okazintajoj: "En Cambridge," de René

de Lajarte; "Al la Gardenurbo," de Karl Fuchs; "Al la Katedralo, Ely," de Aimé Cotton; "Al Kimrujo," de Gabriel Chavet; "Al Skotlando," de Félicien de Ménil; "Lasta Echo," de Carlo Bourlet. La gazeto anonas sian novan literaturan konkursion, kies temo estas jene:—*Verki en plej bela literatura formo konkudon al la Stocktona Novelo, "Cu la virgulino aŭ la tigro?"* (vidu n-ro 14 de *La Revuo*). Ni kore rekondas tiun ĉi konkurson al la atento de niaj legantoj, kaj esperas, ke kiel eble plej multe da ili konkuros; kaj, ke iu anglo havos la honoron gajni la unuan premion.—G. C.

Germana Esperantisto (Novembro).—En la oficiala parto troviĝas sciigo pri la venonta Kongreso. Dresdeno estas la urbo elektita por la venonta Kvara Kongreso, kaj ni opinias, ke niaj germanaj samideanoj ne povis fari pli bonan elekton, ĉar ili intencas aranĝi ne nur ekskursojn laŭlonge la Rejno kaj en Saksan Svisujon, sed ankaŭ al Berlino. Ni ĝojas vidi, ke la listo de partoprenontoj en la Kvara Kongreso jam enhavas 270 nomojn. En la neoficiala parto estas interesa artikolo, de D-ro Otto Liesche, pri la facila interkomprenebleco de Esperanto. En la Literatura Aldono komencigas artikolo pri "Anglujo," de S-inoj M. Wall kaj J. Hirsch.—G. C.

Espero Katolika (Oktobro) festas la komencon de la kvina jaro de sia ekzistado, per la fondado de Esperantista Presejo, la *Presejo S. Martino*, por presi la gazeton kaj eldoni katolikan libraron. Ni deziras al ĝi tutan sukceson en ĝia nova entrepreno. En la enhavo troviĝas du predikoj—unu de Pastro Richardson en la Kejmbrigia Kongreso, la alia de Pastro Fröhns ĉe la Festo de l' Asuncio.—G. C.

Artiste ilustritaj poštarkoj etnografaj.—La granda eldonista firmo bohema, R. PROMBERGER, en Olomouc, Mòravio (Aŭstrio), jus komencis eldonadi belega ilustritajn kartojn kun karakterizaj tipoj de diversaj popoloj en Aŭstrio kaj kun teksto en Esperanto.

La originaloj, laŭ kiuj estas faritaj la kartoj, estas kolore pentritaj de la konataj artistoj bohemaj, *Joza Uprka, Jaroslav Augusta kaj Marie Gardavská*. Gis nun aperis 5 serioj po 10 diversaj bildoj, do entute 50 kartoj.

La serio 1-a enhavas popoltipojn de Slovakoj el ĉirkaŭaĵo de la urbo Uherké Hradistě (Moravio); la serio 2-a, de Slovakoj el Norda Hungarujo; la serioj 3-a kaj 4-a, de Hanakoj el ĉirkaŭaĵo de la urbo Kojetín (Moravio); la serio 5-a, popoltipojn el ĉirkaŭaĵo de la urbeto Lisen apud Brno (Moravio). Ĉiu serio kostas aparte K. 1.20. 0.50 Sm. 1s 1p., afrankite. La serioj 4-a, kaj 5-a estas en preso.

Tiu ĉi ilustritaj kartoj apartenas al la plej bonaj de la sama speco.

Sur la kartoj ne estas prezentiĝantaj la rigidaj fotografie faritaj figuroj de popolo, sed kiel virinoj tiel viroj kaj infanoj estas prezentiĝantaj dum sia laborado kaj en siaj originalaj kostumo naciaj per vere artista maniero.

Ni rekondas plej varme tiun ĉi interesan kolekton da belaj kaj instruaj kartoj.

Novaj serioj estas preparataj.

The Third Esperanto Congress, with 32 Photographic Illustrations, by IAN WILSON, price 6d.—This elegant little blue-covered publication has already been heartily welcomed by our readers. The booklet is well printed, and the photographs which it contains will be found interesting not only to those who had

the privilege of being present on the memorable occasions which they represent, but will also enable those unfortunates who were not present in the body to transcend the barriers of space and time, and enjoy in spirit the stirring doings and happenings of that never-to-be-forgotten Congress-time. We can warmly recommend it to all as a most interesting souvenir.

Christmas and New Year Cards.—A neat Christmas and New Year card (on hand-made paper) has been prepared, with greeting in Esperanto. Obtainable from the B.E.A., price 1s. per dozen, post free.

Esperanto Heriot.—We have received for perusal the first number of this manuscript magazine, conducted by boys attending George Heriot's School, Edinburgh, who have formed an Esperanto Society among themselves. This very creditable little magazine is interesting as marking the interest which is being shown in our language by young people, and we are led to understand that this movement in Heriot's School is quite spontaneous among the boys and has been unaided by any help or suggestions from older Esperantists, either in the school or out of it. The magazine contains translations from "Oliver Twist" and "Dombey and Son" and an original *verketo*, "La Rakonto de Diabolo." According to the rules of the society, the members consist of two classes—*societanoj ordinara* and *membroj plena* . . . "por fariĝi plena ano aŭ membro oni devas verki dupaĝan leteron sen farante (ne farinte) pli ol dek erarojn." The secretary of the society is Mr. E. Douglas, 110, Polwarth-gardens, Edinburgh. We wish the society every success and many imitators.

INTERNACIAJ RESPONDKUPONOJ.

Kelkaj samideanoj sendube jam scias, ke la Internacia Oficejo de la Universala Pošta Unuiĝo en Bern eldonis 30-centimajn internaciajn respondkuponojn, kiuj estas, en la landoj interkonsentintaj pri tio, ŝangeblaj en poštmarkojn 25-centimajn aŭ samvalorajn. La plej multaj landoj en la mondo aligis.

El tiuj interkonsentintaj landoj oni do nun povas facile antaŭpagi al respondonta alilandaj korespondanto la koston de lia respondo.

Unu nia samideano, S-ro H. T. Bailey (Londono), rimarkinte, ke sur tiuj kuponoj pri la uzmaniero estas klarigo kvinlingva sed sen-esperanta, skribis al la Bern'a Oficejestro, montrante al li, ke utile estus, presigi ankaŭ esperantan klarigon. La estro respondis, ke la Pošta Kongreso en Romo decidis, ke la klarigoj sur la respondkuponoj estu presataj en la lingvoj de la landoj ilin uzantaj, kaj tial Esperanto, estante lingvo *ne nacia*, ne estas por la kuponoj uzebla.

La ĉefaj landoj aligintaj estas:—Aŭstrio, Brazilujo, Bulgarujo, Ĉilio, Danujo, Egiptujo, Filipina Insularo, Francujo, Germanujo, Grekujo, Hispanujo, Holando, Hungarujo, Indio Brita, Italuo, Japanujo, Kanado, Kapkolonio, Koreo, Meksikujo, Norvegujo, Novzelando, Rumanujo, Svedujo, Svisujo, Transvaalo, Tunisio, U.S.A.

W. M.

Lastaj Novajoj.—Jus aperis la dua volumo de la interesege romano de Prus "La Faraono" tradukita de Kabe.—En n-ro 16 (Decembro) de *La Revuo* troviĝas la unuaj dek sep psalmoj el "La Psalmaro," tradukita de D-ro Zamenhof.

ALILANDA KRONIKO.

Australio.—New South Wales.—S-ro F. E. Wallace jus faris paroladon pri Esperanto antaŭ la “Sydney Labour Council” kaj penis ĝi la Sydney-anojn sekvi la laŭdindan ekzemplon de Melbourne kaj New Zealand kaj akcepti Esperanton. Li ankaŭ intencas malfermi kurson ĉe la “Sydney Trades Hall.” Preterire, li plendas pri la tre facile rompeblaj gazetkovriloj, uzataj de fremdaj eldonistoj, kiu certe tute ne taŭgas por la longa vojaro ĉirkaŭ unu duono de la tuta terglobo. **Aŭstralio Okcidenta.**—S-ro D. Davies faris paroladon en Perth antaŭ anoj de la Institucio kaj poste fondis klason, de kiu li fariĝos la instruisto.

Belgujo.—Ciu kongresano tre ŝategis la ĉeeston de Leŭtenanto Cardinal, kiu oficiale reprezentis la Belgan Registaron. Tre interesa, do, estas la plena teksto de la peto, kiun Generalo Leman, komandanto de la Militernejo de Belgujo, liveris al la Militministro pri tio. Jen kelkaj citatoj el la grava dokumento, sed ĉar la tuto estas tiel bone verkita, kaj traktas la tutan aferon tre plene kaj samtempe sen uz-o de unu nebezona vorto, tiaj citatoj faras al la originalo malgustaĵon:—

La enkonduko de lingvo internacia kiel lingvo dua, sama por la tuta homaro, estos, sen ia dubo, la plej grava venko de la civilizacio.

Oni ne povas komuti kiom da profitoj internacia lingvo donos al la scienco, industrio, komerco, kaj arto. Gia sukcesa alveno estas certa.

Kia ajn estos la estontajo de tiu speciala solvo de l' grava problemo, estas nedisputebla ke la Esperanta movado montras ne-neigeblan fortikecon, kaj ne-neigeblan disvastiĝantan potencon.

Pri civilizacia verko tiel grava, Belgujo ne povas resti indiferenta: ĉe Belgujo devas partopreni la aferon, se ĝi ne volas forjeti sanktan devon.

Bohemujo.—La Bohema Ligo nun proksimiĝas al sia definitiva starigo, kaj kunveno de interesiĝantoj estas kunvokita, kiu starigis komitaton zorgantan pri la preparoj laboroj. En la sama lando, monata, pure literatura, gazeto eliros en la komenco de la jaro sub la nomo de *Slava Revuo*. La abonpago ne superos tri frankojn, kaj la adreso estas S-ro F. Vejmelka, *Beneſof apud Praha, Bohemujo, Aŭstrio*.

Bulgarujo.—En la tempo, kiam la ĉiulandaj samideanoj kunvenis en Kejmbrigo por festi la triumfon de nia ideo, la bulgaraj Esperantistoj kunvenis en nacian kongreson. Dank' al la bona preparo de la V-Tirnova Grupo “Lumo,” la kongreso plene sukcesas. Du semajnojn antaŭ la kongreso la bulgaraj gazetoj ekparolis pri ĝi, kaj preskaŭ ĉiutage oni trovis iajn sciigojn pri la venonta kongreso. Fine, la nova Bulgara Esperantista Ligo estas starigita. La hon. prezidanto estas D-ro Zamenhof, kaj prezidanto S-ro Hr. Haralambev; vic-prezidanto, S-ro N. D. Kovačev; sekretario kaj kasisto, Leŭtenanto D. Dobrúganski. La gazeto *La Lumo*, organo de la Tirnova Grupo, estas akceptita, kiel organo de la nova ligo.

Filipinaj Insuloj.—La plej granda parto de la tutmonda Esperanta novajo estas ĝofiga kaj eĉ gaja. Pri kunvenoj, vespermangoj, vizitoj, Esperanto donas al ni nur plezurojn, kunigante naciojn kaj nacianojn. Estas do tre malgojige, kiam oni legas pri la lepruloj, kiujn terura kaj neevitebla sorto apartigas de iliaj

kunhomoj per ne transpasebla barilo; kaj por ĉiam. El ĉiuj libroj iam eldonitaj pri la stato de tiuj malfeliĉuloj, *La Fundo de l' Mizero*, de la pola aŭtoro, Sieroshevski, estas unu la plej korpremanta. Ni legas kun kompato en la “Cable News,” ke lernejo por Esperanto troviĝas en la leprulejo en Culion, al kiu loko iras la lepruloj el multaj el la insuloj, kie oni parolas diversajn lingvojn kaj, kompreneble, estas pli facile lerni Esperanton por ilia interkomunikigo, ol ĉies naciajn lingvojn.

Francujo.—PARIS.—*Paris-Esperanto* publikigas la liston de la publikaj kursoj nun deciditaj. Ni kalkulas ĝis nun 48 kursojn en Paris kaj ĝia ĉirkaŭaĵo. Sed la listo ne estas ankoraŭ plena. Pli kaj pli la jurnaloj kaj revuoj traktas la temon “Esperanto.” Inter aliaj, *Le Correspondant International*, la sciencia revuo *Cosmos* kaj la studa revuo *Les Langues Vivantes*, kiu antaŭ ne longe aldonis al la kvin ĉefaj lingvoj kurson de Esperanto direktatan de nia konata samideano Pastro Em. Peltier. En la grava popola Universitato Pariza okazis grava libera diskutado. S-ro Gaubert, kiu verkis la brosurenkon kontraŭ Esperanto, “La Sottise Espérantiste,” provis klarigi siajn argumentojn; sed niaj samideanoj S-roj Aimé, Carlo Bourlet kaj Aymonier laŭvice refutis ilin venke, tiel bone, ke, fine S-ro Gaubert povis nur jesi siajn konvinkojn, aldonante ke, en la tuta mondo, la franca lingvo, sola, triumfos, eĉ per la armiloj, se estos necese! Tiu lasta argumento suficias por juĝi la aliajn. Unu el niaj amikoj proponis traduki la brosurenkon de S-ro Gaubert kiel rimedon por malkovri la malriĉecon de niaj kontraŭbatalantoj. *Lingvo Internacia*, el kiu ni ĉerpas la supreskribitajn detalojn, aldonas la jenajn tre sagajn vortojn rilate al tiu ĉi propono:—“Ni malpravus, nin tro priokupante pri tiaj atakoj; ni marŝadu laŭ bona vojo. Nur rekte, kurage, kaj ne flankigante Ni iru la vojon celitan!”

Germanlingvaj Landoj.—En GERMANUJO la *Kvaro por la Kvara* pretigadas la Kvaran Kongreson. Pri tio ĉi oni povos legi pli detale en alia loko. Por la Kongreso la germanoj elektis Dresdenon kaj jam granda agemeco pri Esperanto montras sin en multaj germanlingvaj urboj. S-ro Stark el Magdeburg faris paroladon en publiko kunveno en ASCHERSLEBEN, kiun aranĝis la (ni penu prave skribi ĝin) “Handlungsghilfenverband.” S-ro Stark ankaŭ faris paroladon en la BERLIN' A Ekspozicio de kontoraj bezonaĵoj kaj en la urbo ERFURT. La HANNOVER Grubo intencas fari ekspozicion en la komenco de 1908 por vivigi la movadon en la urbego kaj varbi multe da intereso pri la Kvara Kongreso. Ili petas ekzemplerojn de ĉiaspecaj propagandiloj, gvidlibroj, katalogoj, gazetoj, k.t.p. Bonvole sendu al la prezidanto: P. TARNOW, *stud. tekn. Asternstr. 16, Hannover (Germ.)*. Kvankam en la ĉiusemajnaj gazetoj Esperanto trovas subtenantojn, notinde en *La Echo*, kiu estas legata en 1,400 eksterlandaj kaj en 700 Eŭropaj lokoj krom Germanujo, tamen kelkaj malamikaj artikoloj aperadas en la ĉiutagaj gazetoj. Vico da germanaj scienculoj akre kontraŭbatalas Esperanton, kvazaŭ ĝi estus agado dangera por la homa societo. Ni esperu, ke la venonta Kongreso alportos al niaj germanaj samideanoj grandan helpon, kaj forte subtenos ilin kontraŭ ĉiuj malamikoj. Internacia ligo fondiĝis en FRANKFURTO por interrilatigi personojn de la tuta globo (karto, markoj, informoj, k.t.p.). La lernado de Esperanto estas rekomendata al la anoj.

Ne nia kotizaĵo. Skribu al S-ro F. Blecher, 65, Wolf-gang Str., Frankfurt a/M.

Hispanujo. — En ĉi tiu lando fondiĝas multe da novaj grupoj. La Suno Hispana certigas, ke la tiea gazetaro, preskaŭ tuta, favore parolas pri la Kongreso.

Hungarujo. — Nia afero nun multe disvastiĝas tie i. La Hungara Esperantista Societo ricevis returne la statutojn aprobitajn de la Ministro, kaj post la dissendado de tiuj ĉi la nombro de la societanoj duobligis. La prezidanto estas S-ro A. Marich, kaj la oficiala ejo, Budapest, IX. Úllöi-ut 59. La organo de la societo, kiel ankaŭ de la Adriatika Ligo Esperantista, estas *La Verda Standardo* (Budapest VII. alpar-u. 8). Fondiĝis ankaŭ La Hungara Esperantista Studentgrupo, kun 50 aroj inter la gimnaziaj kaj universitataj studentoj, kaj la fondintoj esperas, ke la nombro baldaŭ triobligos. La prezidanto estas S-ro Mezei Karoly (VI. Terez-korut 4, III. em. 7, Budapest). Pri la sintenado de la hungara gazetaro la raportoj estas ĝis nun ne tre favoraj.

Svedujo. — En kunveno de la STOCKHOLM'a Grupo okazis interesa parolado de S-ro Nylen, kiu donis kelkajn detalojn pri la jaroj pasintaj, kiam Esperanto apenaŭ ne komencis disvastiĝi. Pri tiu ĉi sama temo S-ro Otto Simon okaze skribas en la lasta *Lingvo Internacia*. Li bedaŭras, ke neniu el niaj unuaj batalantoj ankoraŭ donis al ni historieton de la unuaj provoj, kiam Esperantistoj estas tre malmultaj. "Jam," li diras, "al kelkaj de ili kruela sorto por ĉiam fermis la buŝon." "Tiel ekzemple ne ekzistas ja laŭvorta protokolo pri la unua kunveno en Calais, 1904, kiu kvazaŭ estis antaŭkongreseto." "Tiel ni volas sci, kiam kaj kie estis la unua regula kurso, kiam oni provis la unuan Esperantan telegramon, kiam okazis la unua hazarda renkontiĝo de samideanoj, k.t.p." Rilate al tiu ĉi temo, la parolado de S-ro Nylen al la Stockholm'aj samideanoj havas apartan intereson. Rimarkinte, ke la ĝisnuna historio de Esperanto ne ankoraŭ estas skribita, kaj ankaŭ, ke li ne estas la persono, kiu ĝin skribos, li rapidskize dividis la tempon de la ekzistado de Esperanto en kvar epokojn:—(1) La Zamenhofa epoko (1887-1895), (2) la Upsala epoko (1896-1900), (3) La Pariza epoko (1901-1905), (4) la kongresa epoko (1905—). La Upsalan epokon li mem travivis, kaj sekve intime sciis. Novaj Esperantistoj de la nuna jarcento, ne multe scias pri tiuj batalaj tempoj de nia kara lingvo, tempo de sindono, de sendanka laboro, sed de junula entuziasmo. Kiam, en 1895, *Esperantisto*, la sola organo de Esperanto, redaktata de D-ro Zamenhof en Warsaw kaj eldonita de la Klubo Esperantista en Nürnberg, estis malpermesita de la rusa cenzuro, la Klubo Esperantista en Upsala, potence subtenata de S-ro V. Langlet kaj S-ro Garnet (Odessa), komencis eldoni novan gazeton (*Lingvo Internacia*) en la aŭtuno de la sama jaro. Tiel Upsala estis, dum la lasta duono de la 1890-jararo, la centro, la ĉefurbo de la Esperantistaro. Ĉiuj korespondadoj, demandoj pri la lingvo, k.t.p., iris tien kaj ĝi eldonis ne malmulte da gravaj verkoj. Post 1900, fine diris S-ro Nylen, la *Franca Societo por la Propagando ade Esperanto* estis kondukanto de ĝi movado, kiu dum tiu ĉi tempo disvastiĝis tra la tuta mondo.

Unuigitaj ŝtatoj. — La *North American Review*, kiu sendis delegiton al la Kongreso, lastmonate dediĉis dek paĝojn al Esperanto. La societo, kiu ĝi fondis antaŭ ne longe, nun kalkulas 1,400 membrojn. La agema

societo de SEATTLE ne limigas sian agadon en tiu urbo, sed sukcesas fondi aliajn grupojn anklasojn en Tacoma, Ollala kaj aliaj lokoj. Se ili ne povos havigi tien kongreson en jaro 1909a, okaze de la granda Alaska-Yukon-Pacific-a Ekspozicio, ili almenaŭ intencas prezenti la kiel eble plej belan elmontrardon de Esperanto, kiu oni iam prezentis ĉe tia afero. S-ro W. G. Adams, kiu sciigas nin pri la supre dirita, iom plendas (ĉu ne tre prave?) pri la neenreza enkondukado de novaj vortoj en nian lingvon. Li ankaŭ sendas la ĝojan sciigon, ke nia malnova amiko, S-ro. Geoghegan en Alaska, restas en la plej bona farlo. La *American Esperanto Association* jam enhavas kvardek kvat societojn, klubojn kaj statajn asociojn. En ŜIKAGO, niaj samideanoj estas tre agemaj; krom la kursoj por angleparolantoj, ankaŭ ekzistas aliaj por poloj kaj bohemoj. La *Chicago Daily Socialist* daŭrigas konstante sian fakon de Esperanto, sub redakto de Arthur Baker (*Amerika Esperantisto*).

Fondigo de Nova Asocio. — Dum kunveno, kiu okazis la 28an de Septembro, estis fondita la "A.L.E." kies celo estas unuigi la Esperantistojn de l' Adriatika Maro kaj fondi en la diversaj urboj grupojn. Kiel prezidanton de la Ligo oni elektis unuvoĉe S-ron B-non L. d'Orczy, kiel sekretarion S-ron E. Mihich, kaj kiel kasiston S-ron R. Rack. Samtempe fondiĝis la "Fiumana Esperantista Grupo." Prezidanto, E. Springhet; sekretario, R. Gilić; kasisto, Adolfo Schulz; bibliotekisto, A. de Schlemmer. Poste oni aprobis kun kelkaj ŝangoj la regularon. Sidejo de la Ligo estas 2, Via della Riva. La kotizo estas jare 9.60 Kr. por la grupano, kiu estas samtempe ligano. Ĝis nun aligis jam ĉirkaŭ 30-35 personoj al nia afero—por la komenco tre ĝojiga signo!

El *La Verda Standardo*.

KVARA KONGRESO ESPERANTISTA.

En la lasta kunsido de la Tria Kongreso la prezidanto de la Germana Esperanta Societo, S-ro D-ro Mybs, invitis la kvaran Kongreson Germanujon. La venonta kongresurbo estos Dresden, la ĉefurbo de Saksujo. *La Kvaro por la Kvara* estas jam elektita kaj konsistas el la S-roj D-ro Mybs, D-ro Schramm, Refrendario Arnhold kaj Sino Hankel. Krom tio, oni starigis kvin komitatojn, kiuj dividas inter si la kongresajn laborojn. Estas nun la devo de ĉiu pli-granda esperantista grupo, ke ĝi sendu reprezentontojn en la Kongreson. Pro tio estas neceesse, ke ĉiu kongresvizitanto sendu kiel eble plej baldaŭ sian adreson al la Kvaranestro, S-ro D-ro MYBS, Altona, Marktstr. 68.

Plie, ni petas ĉiujn malavarajn Esperantistojn, ke ili helpu plenigi nian kongreskason. Ekzistas du kaso, unu por libervolaj monoferoj, la dua, por doni garantion kontraŭ kongresa deficit. En la unua ĉiaj sumoj estos danke akceptataj, en la dua maksimume 200M. (£10, 100 sm.). La kongreslaboroj jam komencigis kaj ankaŭ la registaro estas sufice favora al Esperanto, tiel ke la Kongreso certe sukcesos, se kiel eble plej multe da Samideanoj aligas.

En la proksimeco de la kongresurbo oni intencas arangi *Esperantan Vilagón*, en kiu parto de la kongresanoj povas loĝi jam kelkajn semajnojn antaŭ kaj post la Kongreso, por babilis Esperante kaj amuzigi. Seigojn pri la arangado de tiu ĉi Vilago oni ricevos pli poste. Kompreneble, estas tre dezirinde, ke ankaŭ por nia Esperantujido Kongresanoj multnombra aligu.

Dresden.

SERGIUS WINCKELMANN.

BRITISH ESPERANTO ASSOCIATION.

CANDIDATES FOR MEMBERSHIP.

EXTRACT FROM RULES:—"If no objection shall be lodged within fourteen days, the Secretary shall inform the candidate that he is admitted as a member."

Rev. W. R. KENNEDY, *Tamut, N.S.W., Australia* ; J. EDWAEDS, 13, *Great Darkgate-street, Aberystwyth* ; Sir FRANCIS BARROW, Bart., *Catherington, Hill-borough-crescent, Southsea* ; T. P. GANDELL, 16, *Earl's Court-square, S.W.* ; ABDUL AZIS, *Eaton House, Aldeburgh, Suffolk* ; S. D. JONES, 1a, *Upper Vernon-street, Lloyd-square, W.C.* ; Mrs. F. PENNINGTON, 17, *Hyde-park-terrace, W.* ; A. DESCOMBES, 7, *Azalea-terrace South, Sunderland* ; C. G. ROLLO, *care of Thomas Cook and Son, Bombay, India* ; ERNEST POINTER, *Oakfield, Bedford* ; Miss MABEL WILLIAMS, *School, Casterton, Kirkby Lonsdale* ; E. W. C. KIDDER, *Thornleigh, St. Matthew's-avenue, Surbiton* ; Rev. R. C. BLACKMORE, *Choir House, Westminster Abbey, S.W.* ; BERNARD LORD M. QUILLIN, *Liberal Club, Leicester* ; M. E. WILKINSON, M.A., "Kildare," *Wentworth-terrace, Aldeburgh* ; B. J. N. DEAKIN, *Southgate House, Winchester* ; Mrs. J. A. RAINIE, *Newton Manse, Ayr, N.B.* ; HOWARD PARSONS, 16, *Palmeira-avenue, Hove* ; P. M. BEACHCROFT, *Wingate, Boyne-Hill, Maidenhead* ; W. WINSLOW HALL, M.D., 5 *Birchington-road, Kilburn, N.W.* ; H. J. TORPEY, 213, *Tufnell-park-road, N.* ; S. T. E. CHINNECK, *Bradfield College, Reading*.

PASSED ADVANCED EXAMINATION.

*THOMAS MACRAE, *St. Leonards-on-Sea* ; *CHARLES E. RANDALL, *Seattle, Wash., U.S.A.* ; H. WHITLEY, *Leeds* ; DERWENT S. WHITTLESEY, *Rockford, Ill., U.S.A.* ; *J. W. EGGLETON, *Haubinda, Germany* ; *WM. CAREY FREEMAN, *Leicester* ; T. WHILOCK, *Ashbourne* ; E. S. DALE, *Stockwell, S.W.* ; EDWARD W. STEARN, *Cambridge* ; A. E. SMITH, *Kettering* ; *J. ARCHYLL JONES, *West Hartlepool* ; ANDREW WILSON, *Edinburgh* ; *J. A. LEES, *Buxton* ; Miss L. M. ALLAN, *Lenzie, N.B.* ; *L. T. TITOV, *Moscow* ; Miss M. C. DEANE, *Waterford*.

PASSED PRELIMINARY EXAMINATION.

*A. CRAIG, Junr., *Aberdeen* ; W. A. LEACH, *Kington, Hereford* ; *Miss F. V. WALFORD, *Cheltenham* ; R. M. SOAMES, *London, W.* ; Rev. H. A. ALBROOK, *Hackney, N.E.* ; Miss B. M. BLACKWOOD, *Shoot-up-hill, N.W.* ; *Miss J. CLAPHAM, Miss CLARA JACKSON, Miss ETHEL PRIESTLEY, *Miss BLANCHE PRIESTLEY, *Keighley*.

DONATIONS.

D. G. JONES, Esq., *Fiji*, 5s. ; Sir F. BARROW, Bart., £1 ; Mrs. PENNINGTON, 12s. ; E. WHITELEY, Esq., 2s. ; Lt.-Col. TUPMAN, £1.

*Denotes that the candidate has passed with distinction.

OUR NEW BOOKSHOP.—Owing to the generosity of Mr. H. F. Höveler, who has placed his premises at the disposal of the Association, Esperanto literature may now be obtained at No. 97, Queen Victoria-street, City, from 9 a.m. till 6 p.m., and on Saturdays from 9 till 1. We hope that there will be a steady flow of customers. Tell your friends to keep an eye on the show-window.

COUNCIL, B.E.A.

The monthly meeting of the Association took place on November 11, with Dr. Pollen in the chair. The following were present:—Miss Lawrence, Messrs. Chatterton, Clegg, Cowper, Cox, Eagle, Höveler, Lowe, Maitland, Millidge, Mudie, Nicholl, Phillimore, Rolston, Sexton, Wackrill.

Replies to the Secretary's circular with reference to free distribution of the gazette to Members of the Association were read, and finally it was resolved, on the proposition of Mr. Lowe, that from May 1, 1908, the subscriptions of Fellows and Members shall entitle them to receive the journal, by post, free of charge. An official circular to that effect is distributed to readers with the present number of the gazette.

In connection with a discussion as to tenancy of the Association offices, Mr. Höveler kindly offered to place his premises in Queen Victoria-street at the disposal of the Association, free of charge, for the display and sale of Esperanto books until June next. His generous offer was accepted amid acclamation.

It was decided to appoint Miss M. L. Jones non-exclusive agent of the Association for Liverpool, subject to the approval of the local group. This has since been received.

It was resolved that Mr. W. W. Mann's appointment as assistant to the editor of the gazette be confirmed, and that he continue for such time as the President considers desirable.

ESPERANTO POR BLINDULOJ.

Jen deziru esprimita en ĝenerala kunsido dum la 3a Internacia Kongreso:—"Ke ĉiu grava Esperantista Grupo adoptu, kiam tio estas ebla, blindulon aŭ blindulinon, por provizi lin per libroj esperantaj, *Braille-skribitaj*, kaj faciligu al li ĉiamaniere la lernadon kaj la praktikadon de Esperanto." Ĉiu grup-sekretario povas ricevi senpagan ekzempleron de *Braille-verkita lernolibro* por ebligi al vidulo instrui senvidulon pri la fundamento de la lingvo. Dankaj ni estas al ĉiuj, kiuj alportis al ni tiel gravan monhelpon, ke ni havis da mono pli, ol ni bezonis por la Kongreso mem. La restajon ni utiligos por presigi anglan-esperantan *Braille* vortaron.

Kredu, karaj amikoj, ke helpante la blindulojn, vi multe helpos al la ĝenerala disvastigado de Esperanto en la mondo.

PLUA MONOFERAJO: S-ino E. Mackern, £1 1s. 0d. *Plymrimmon-terrace, Hastings.* A. J. ADAMS.

Notice is hereby given that the next meeting of the Council of the B.E.A. (Incorp.) will be held on Monday, December 9, at the Offices, 12, Arundel Street, Strand, London, W.C., at 6.30 p.m.

GIS LA REVIDO AL S-RO EDM. PRIVAT.

Multaj lokaj samideanoj, kaj ankaŭ samideaninoj, ĉeestis kunvenon okazintan en Cambridge la 24an de Oktobro, por diri adiaŭ al S-ro Privat, forironta al Ameriko. Prof. J. E. B. Mayor prezidis, kaj kun li sidis Kolonelo Pollen, D-ro G. Cunningham, kaj S-ro C. E. Holland, policestro de la urbo.

Prof. Mayor diris, ke ili ĉiuj devus esti tre dankaj al la entuziasmo de sia juna instruisto, kiu nun bedaŭrinde devas ilin forlasi. Li mem—li diris—estas tute konvinkita pri la brila estonteco de Esperanto. Ili ĉiuj vivigu la lingvon, ili akiru la kutimon legi lajn Esperanton; tiel ili efektive vivigos ĝin; nur mortintoj faras mortintajn lingvojn.

Poste F-ino Tucker (sekretariino de la C.U.T.E.S.), en la nomo de siaj samgrupanoj, prezentis al S-ro Privat fontoplumon, kun la admono, ke li ĉiam ĝin kunportadu kun si, kiel memorigajon pri siaj multaj amikoj en Kejmbriĝo.

Kolonelo Pollen tiam paroladis, kaj aludis Prof-on Mayor kiel bonegan ekzemplon al niaj junuloj kelkfoje iom tro malfervoremaj. Li ehis la diron de la Profesoro, esprimante sian plezuron pri la multinombreco de la ĉeestantaj sinjorinoj. Sen helpo de la sinjorinoj, diris la Kolonelo, oni povas nenion fari; kun ili oni povos ĉion venki. Efektive, kelkaj el ili faris jam kor-venkojn! Ili ĉiuj estas tie por saluti S-ron Privat, indan reprezentanton de Esperanto, kiu kapablis esprimi per Esperanto la plej nebulajn pensojn. Kvankam S-ro Privat estas, por tiel diri "birdo el fremda lando," li tamen, laŭ sia propra diro, sentadis sin en Anglujo kvazaŭ en hejma lando. Tiel estas nur pro Esperanto.

Tiam sekvis D-ro Cunningham, kiu atentigis pri la fakto, ke oni antaŭ la Kongreso vane provis instigi la urban publikon al la lernado de Esperanto. Sajne

oni nun konvinkigis, ke Esperanto intencas fari longan logion en la lando! Al tiu konvinkigo multe helpis S-ro Privat.

S-ro Privat, respondante Esperante, aludis kelkajn kritikojn, kiujn oni kutimadis fari kontraŭ la lingvo. Precipe li kontraŭbatalis la argumenton, ke Esperanto estas kontraŭa al la patriotismo, kaj montris, ke efektive estas tute male. Li finis sian paroladon angalingve, kaj diris, ke kvankam li foriros, li volas lasi kun ili unu rememorigan direton: "Good-bye, and thank you!"

Poste S-ro Privat disdonis al siaj lernantoj la premiojn gajnitajn rezulte de specia kurso ekzameno.

Muzikajoj kaj deklamoj, lerte prezentitaj de kelkaj gekursanoj, interornamis la diversajn paroladojn, kaj tre agrabla vespero fervore finigis per aŭskultantara kantado de "La Espero."

La membroj de la Londona Klubo ankaŭ koreforsalutis S-ron Privat, kaj deziris al li en la Unuigitaj Ŝtatoj sukcesan restadon kaj multinombran varbadon de samideanoj.

W. M.

FROM A.E.W. TO A.E.W.

DEAR UNKNOWN SIR.—You have signed an article in the "Instructor" with my initials! Are you "O.K.?"? Are you quite right with your literary conscience? Do you mind if I go on signing with your initials? If you claim to be my "long-lost brother," will you kindly look for a mole on the back of your neck and let me know the result, so that we may be able to determine which is which?—Via samfliterulo-samideano,

ALFRED E. WACKERL.

[There seem to be other "long-lost brothers" about, for two other persons with initials well known to our readers have notified us that they are *not* the authors of articles over such initials in the *same* number of the periodical mentioned.—EDITOR B.E.]

FAKO DE KORESPONDADO INTERNACIA. (F.K.I.)

Sub tiu ĉi rubriko oni empresas malgrandajn anoncojn de tiuj el niaj legantoj, kiuj deziras korespondadi kun alilanduloj. Ĉiu anoncanto devas pagi ses pencojn (0.25 spesmilojn) por trilinia empresajo kiel sube (pli ol tri linioj po tri pencoj por ĉia komencita linio); ĉiu MEMBRO de l' Asocio havas la rajton fari unu empresajon senpage. *Bonvolu skribi legeble, rekte al Redakcio*

287. **Milton** (New Zealand).—S-ro Richard Humphrey deziras korespondadi per ilustr. poštarkoj kaj interŝangi N.Z. poštarkojn kun alilandanoj. Ĉiam kaj tuj respondos.

292. **Mandalay** (Burma).—D-ro Fras. Evelyn Place, bestkuracisto, *Mandalay Municipality*, sciigas sian novan adreson kaj volonte korespondos kun siaj samprofesianoj.

293. **Dallas** (Almeira, Hispanujo).—S-ro Gabriel de Callejón deziras inter ĉiuj poštarkojn kun alilanduloj. Respondas tuj, preferas vidajojn de urboj, se eble koloritajn.

294. **Hull** (Anglujo).—F-ino G. Hodgson kaj S-ro W. Hodgson, 66, *Cholmley-street*, dez. korespondi per ilust. pkartoj kun alilandanoj. Ĉiam respondos.

295. **Piedmont, S.C. (U.S.A.)**.—S-ro Lo Millichamp dez. interŝangi ilust. pkartojn kun ĉiulandaj samideanoj, precipe I.O.G.T. anoj. Respondos tuj.

296. **Valetta** (Malta).—S-ro Alfredo Caruana Gatto, LL.D., 5, Str. *Federico*, proponas multajn poštarkojn kaj ter — kaj markonkojn interŝange kontraŭ koloniaj poštarkoj kaj terkonkoj.

297. **Seattle** (U.S.A.).—S-ro William G. Adams, 344, *Arcade Annex*, grupsekretario, dez. inter ŝ. kartojn ilustr. koloritajn kun alilanduloj.

298. **Toronto** (Kanado).—S-ro W. Whitworth 72, *Robert-street*, volas koresp. per ilustr. pkartoj. Ĉiam kaj tuj respondos.

299. **Evansville** (Indiana, U.S.A.).—S-ro Marshall White, 224, *Water-street*, dez. inter ŝ. ilustr. pkartojn kun alilandanoj. Respondos akurate.

300. **Calais** (Francujo).—S-ro Albert Pidou, 45, *rue Tour a Chause*, dez. inter ŝangi poštarkojn kun gesamideanoj de ĉiuj landoj. Ĉiam respondos.

301. **Pskov** (Rusujo).—S-ro A. Tomilin, *Puskinskaja ul.*, deziras inter ŝangi per fotografaj poštarkoj de vidajoj. Ĉiam tuj respondos.

302. **Bohemia** (Aŭstrio).—S-ro Bedřich Pollak, *Vys Myto*, dez. inter ŝangi ilustr. pkartojn kaj poštarkojn, precipe kun samideanoj en Hinduo Aŭstrio. Japanujo kaj Francujo. Tuj kaj ĉiam rapide respondos.

303. **Bohemia** (Aŭstrio).—S-ro Jiřích Čadík, *Vys Myto*, dezires korespondi per ilustr. poštarkoj kun gesamideanoj. Tuj kaj ĉiam respondos.